

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสบการณ์ภาคสนามทางการฝึกหัดครู (Field Experiences in Teacher Education)

ประสบการณ์ภาคสนามเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการยอมรับกันมานานว่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อโปรแกรมการฝึกหัดครูของทุกแห่งทั่วโลก (Morris, and Curtis 1983: 3) สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งต่างนำเอาประสบการณ์ภาคสนามในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพื่อการผลิตครูของทนายอย่างเอาจริง เอาจัง โดยเชื่อว่าประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับจากสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงนั้นเป็นครู ที่ดีที่สุด (Book, Byers, and Freeman 1983: 10) ที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถ สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้นักศึกษาเกิดความชื่นชมในอาชีพที่เขาจะออกไปปฏิบัติในอนาคต

บีเชอร์และเอค (Becher, and Ade 1982: 24) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนามว่า

หลักพื้นฐานคือว่า การมีส่วนร่วมโดยตรงกับบทบาทที่นักศึกษาจะออกไปปฏิบัติในอนาคตนั้นจะช่วยให้เขาได้รับรู้ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อพฤติกรรมการสอนมากกว่าที่จะให้เขาได้เรียนรู้โดยทางจากประสบการณ์จริง

สภาความร่วมมือแห่งชาติของศรีลังกา (National Cooperative Council of Sri Lanka 1982: 5,8) กล่าวถึงประสบการณ์ภาคสนามทางการฝึกหัดครูดังนี้

การศึกษาในภาคสนามให้ประโยชน์มากกว่ากระบวนการเรียนการสอนในชั้น
กล่าวคือนักศึกษาได้มีโอกาสค้นพบสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเขาจากการได้มีส่วนร่วม
อย่างกระตือรือร้นในสภาพการณ์จริง ประสบการณ์การเรียนรู้ของเขาจะเป็น
ไปอย่างคึกคักจากการที่เขาได้ตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ของสภาพการณ์
จริง...

... การศึกษาในภาคสนามสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาได้ แม้ว่า
จะมีข้อจำกัดต่าง ๆ บางก็ตาม ประสบการณ์อย่างน้อยที่สุดก็มีอิทธิพลต่ออารมณ์
และค่านิยมของนักศึกษา

โดยทั่วไปแล้วประสบการณ์ภาคสนามจัดดำเนินการขึ้นในลักษณะที่เป็นการให้
นักศึกษาได้สำรวจและตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ที่เขาจะสามารถปรับเปลี่ยนการศึกษา
ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีเงื่อนไขที่แตกต่างกันได้ ประสบการณ์ภาคสนามไม่ใช่
ประสบการณ์ที่หยุดนิ่งอยู่เฉพาะการให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงสิ่งที่เป็นอยู่ของการศึกษา
ในโรงเรียน แต่เป็นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดให้นักศึกษามองเห็นแนวทางที่จะนำไปพัฒนา
งานในอาชีพของเขาต่อไป

ประสบการณ์ภาคสนามโดยนัยนี้จึงมิใช่เป็นเพียงการฝึกสอนในช่วงใดช่วงหนึ่ง
เท่านั้น (McIntyre 1983: 3) ยังรวมไปถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดที่
สัมพันธ์กับงานในอนาคตของนักศึกษาคาวๆ ประสบการณ์เหล่านี้นักศึกษาอาจได้ประสบ
และรับรู้จากการฝึกสอน จากการฝึกภาคสนาม จากการออกไปศึกษาและสังเกต
โรงเรียน จากการได้มีโอกาสนำเอาทฤษฎีไปทดลองใช้ในสภาพการณ์จริง เป็นต้น
ประสบการณ์ภาคสนามทางการฝึกหัดครูจึงหมายถึง ประสบการณ์ทุกชนิดที่นักศึกษาได้รับรู้

และได้ประสบในโรงเรียนหรือในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงที่สัมพันธ์กับการศึกษาในอาชีพ

อย่างไรก็ตาม เรื่องของประสบการณ์ภาคสนามก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักการศึกษาบางส่วนในระยะที่ผ่านมา จนกลายมาเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกัน 2 แนว (McIntyre 1983: 3) แนวคิดแรกมองเห็นว่า ประสบการณ์ภาคสนามมีความจำเป็นและมีความสำคัญที่สุดในการฝึกฝนอบรมผู้ที่จะออกไปเป็นครู โดยมองเห็นว่าวิธีสอนทาง ๆ ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ในสถาบัน ยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นจริงเท่าที่ควร นักการศึกษากลุ่มนี้เช่น โนซาว (Nosow 1975) แอปเปิลเบอร์รี่ (Appleberry 1976) แนวคิดที่สองชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ภาคสนามคือเครื่องมือที่ทำให้นักศึกษาเปลี่ยนผู้ที่ยอมรับบทบาทการสอนแบบเดิมของโรงเรียนที่เป็นอยู่ นั่นคือเชื่อว่า ประสบการณ์ภาคสนาม เป็นเสมือนกระบวนการสังคมประจักษ์ที่หล่อหลอมนักศึกษาให้ยอมรับสภาพเดิมของสิ่งที่เป็นอย่างอยู่แล้ว นักการศึกษากลุ่มนี้ เช่น ฟรายเด็นเบิร์ก (Friedenberg 1973) ลอร์ตี (Lortie 1975) แต่ก็ยังมีนักการศึกษาอีกบางส่วนที่มีทรรศนะเป็นกลาง ๆ ว่า ประสบการณ์ภาคสนามไม่ได้ดีและก็ไม่ดีเลยเกินไปนัก ประสบการณ์ภาคสนามอาจให้ผลในทางลบหรือทางบวกต่อนักศึกษาได้ แล้วแต่ว่าเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เป็นอย่างไร นักการศึกษากลุ่มนี้เช่น ซีซเนอร์ (Zeichner 1979)

ประสบการณ์ภาคสนามไม่ว่าจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์หรือมีแนวโน้มไปในด้านใดก็ตามจำเป็นจะต้องได้รับการวิเคราะห์หองคประโยชน์ทาง ๆ โดยละเอียดลึกซึ้ง และแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป หากว่าประสบการณ์ภาคสนามมีความเหมาะสมและถูกต้องแล้วบทบาทที่ประสบการณ์ภาคสนามจะก่อประโยชน์แก่การฝึกหัดครูก็คือการประสานระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน (Henry 1976; Salzillo, and Van Fleet 1977)

สำหรับเนื้อหาของตอนนี้ ผู้วิจัยจะไม่กล่าวโน้มนำไปในแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง จะกล่าวเพียงถึงเนื้อหาของประสบการณ์ภาคสนามว่าเป็นอย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรที่จะให้ผลเป็นไปตามที่โปรแกรมการฝึกหัดครูคาดหวัง

1. ความจำเป็นที่ต้องมีประสบการณ์ภาคสนาม

ประสบการณ์ภาคสนามทางการฝึกหัดครูมีความจำเป็นที่ควรจัดขึ้น อยู่ 4 ประเภทหลัก (Elliot and Mays 1979: 7-10) ดังนี้

1.1 นักศึกษาจำเป็นที่ต้องทราบว่า เขาชอบนักเรียนและต้องการ เป็นครูเพียงใด

โลกของการสอนในชีวิตจริงกับโลกของการศึกษาเล่าเรียน ของนักศึกษานั้นมีความแตกต่างกัน บางครั้งเราจะได้ยินข่าวหรือพบว่านักศึกษาที่จบ การศึกษาออกไปและไปเป็นครูแล้วไม่ชอบนักเรียนหรือบางส่วนไม่ชอบ การเป็นครูเลย ทั้งนี้เนื่องจากงานที่นักศึกษาพบในการสอนจริงไม่ได้เป็นไปตามที่คาดคิดไว้ แต่จาก ประสบการณ์ภาคสนามที่เข้มข้นนั้นนักศึกษาได้มีโอกาสสำรวจความคิดของเธอเกี่ยวกับ โรงเรียนและการสอนจากสถานการณ์ที่เป็นจริง

ประสบการณ์ภาคสนามทำให้นักศึกษาได้ทราบว่า จะปฏิบัติอย่างไรกับ นักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ กันและยังทำให้เกิดความประทับใจว่าเขาควรจะสอน นักเรียนระดับชั้นใดและนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันได้อย่างไร โดยปกตินักศึกษา ในสถานฝึกหัดครูไม่ตระหนักนักว่าโรงเรียนนั้นต้องทำหน้าที่สอนและฝึกฝนอบรม ให้ความรู้แก่เด็กในวัยต่าง ๆ กันและพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการไม่ตระหนัก ในความเป็นจริงเช่นนี้ทำให้ทรศนะในการมองเด็ก ๆ ในโรงเรียนออกไปจาก ความเป็นจริง

1.2 สถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องทราบว่านักศึกษามีความเหมาะสมเพียงพอกี่ที่จะเป็นครูเพียงใด

การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในทางที่ถูกที่ควรและเหมาะสมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การสอนประสบผลสำเร็จ สำหรับนักศึกษาแล้วการที่จะพัฒนาให้เขามีปฏิสัมพันธ์อย่างเกิดผลกับนักเรียนนั้นจำเป็นต้องได้รับการแนะแนวและได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสมเสียก่อน นักศึกษามางคนอาจต้องได้รับการฝึกฝนอบรมมากกว่าคนอื่น ๆ แขนงคนอาจไม่สามารถจะฝึกฝนได้เลย เนื่องจากเขาไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างเกิดผล สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยจะต้องทำการสำรวจและตรวจสอบว่านักศึกษาค้นใดมีความสามารถหรือไม่มีความสามารถในการสอนและการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ซึ่งจะเป็นการค้นปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนต่อไป หากว่านักศึกษาค้นใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเป็นครูและออกไปเป็นครู นักศึกษาที่จบการศึกษาออกไปโดยไม่มีการฝึกฝนอบรมด้านประสบการณ์ภาคสนามอย่างเพียงพอ อาจจะทำให้เขาคิดว่าการไต่คะแนนหรือเกรดสูง ๆ สามารถทำให้เขาเป็นครูที่ดีได้ ซึ่งแท้จริงแล้วการเรียนกับการปฏิบัติแม้จะสัมพันธ์กัน แต่ก็มีลักษณะแตกต่างกัน การเรียนโดยการขาดปฏิบัติอย่างเพียงพอยอมให้นักศึกษามองไม่เห็นชัดเจนว่าจะเอาหลักทฤษฎีไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างไร จึงจะเกิดผลในการสอนหรือการทำงานมากที่สุด ด้วยเหตุผลนี้เองวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยจึงต้องจำเป็นต้องทราบแต่เบื้องต้นว่านักศึกษาค้นแต่ละคนมีความเหมาะสมเพียงใดที่จะออกไปเป็นครู การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาค้นนั้น ๆ ย่อมทำให้สถาบันฝึกหัดครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะพัฒนาสิ่งที่นักศึกษาค้นอาศัยอยู่ได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

1.3 นักศึกษาค้นจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ทางวิชาชีพ

กลาคนแรงงานครูในปัจจุบันหรือแม้แต่โรงเรียนที่อยู่ในโครงการ

ฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูต้องการคนที่ออกไปทำการสอนได้อย่างดีและมีความรู้ความสามารถ เรื่องของการสอนมาแล้วอย่างเหมาะสมและพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ การให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นหรืออย่างแข็งขันในประสบการณ์ภาคสนามก่อนการฝึกสอนนั้นจะทำให้ให้นักศึกษามองเห็นงานสอนและเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับงานสอนมากขึ้น โดยไม่ต้องไปเสียเวลาฝึกฝนอบรมใหม่ในเรื่องเดิม ๆ ที่ได้เรียนรูมาแล้ว การมีประสบการณ์ภาคสนามนอกจากจะทำให้ให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นในการสอนและการทำงานร่วมกับนักเรียนแล้ว ยังช่วยให้เขาเกิดความมั่นใจว่าเขาจะเป็นครูที่ดีในอนาคตต่อไปได้อย่างไร

1.4 สถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและสถาบันฝึกหัดครู

โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามสามารถก่อให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อคณะครูอาจารย์ของโรงเรียนและของสถาบันฝึกหัดครูได้เช่นกัน โรงเรียนที่รับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพย่อมได้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากแรงงาน ความพยายาม และความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มาจากนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษากระทำ ในขณะที่เกี่ยวกับคณะครูอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครูเองก็ได้ได้รับประโยชน์จากโรงเรียนด้วยในแง่ที่ว่าได้รับทราบและรับรู้สภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและของชั้นเรียนว่าเป็นอย่างไร เห็นสิ่งอื่นใดสิ่งที่เกิดขึ้นและยังประโยชน์แก่ทั้งโรงเรียนและสถาบันฝึกหัดครูก็คือความเข้าใจอันดีระหว่างสองสถาบันนั้นในการฝึกฝนอบรมผู้ที่จะเป็นครูต่อไป

2. แนวการจัดประสบการณ์ภาคสนาม

แนวการจัดประสบการณ์ภาคสนามสามารถจัดได้หลายแนวด้วยกัน แต่ประเด็นแรกที่ยิวิจัยจะนำเสนอก็คือ รูปแบบโครงสร้างประสบการณ์ภาคสนามที่มีการจัดอยู่ว่ามีกรอบหรือโครงสร้างในลักษณะใดบ้าง จากนั้นจึงจะกล่าวถึงชนิดของประสบการณ์ภาคสนามที่มีการจัดดำเนินการหรืออยู่ในความริเริ่ม

2.1 รูปแบบโครงสร้างสำหรับประสบการณ์ภาคสนาม

(Structural Model for Field Experiences)

สภาพแวดล้อมที่ทางสถาบันฝึกหัดครูจัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษานั้นมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อพัฒนาการสู่ความเป็นครูของนักศึกษาแมนนิง (Manning 1977) วิจัยพบว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ที่ไม่สอดคล้องกับพื้นฐานหลังของเขา มักจะทำให้ให้นักศึกษามีเจตคติในทางลบต่อประสบการณ์ภาคสนามและกอบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากข้อค้นพบนี้ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามควรจะจัดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพื้นฐานหลังของนักศึกษาหรือว่าประสบการณ์ภาคสนามควรจะเป็นอย่างไรก็ตามที่เกิเกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงทุกประการที่จะฝึกฝนให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ ปัจจุบันคำตอบต่อคำถามนี้ยังไม่กระจ่างชัด

รูปแบบโครงสร้างสำหรับประสบการณ์ภาคสนามมีอยู่ 3 รูปแบบคือ

2.1.1 รูปแบบเน้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย รูปแบบนี้เน้นบทบาทของสถาบันฝึกหัดครูในการจัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษานักศึกษามีหน้าที่เพียงกระทำตามบทบาทของตนในสภาพแวดล้อมที่สถาบันจัดให้ รูปแบบนี้ปรากฏชัดความีการกระทำอย่างกว้างขวางในวงการฝึกหัดครูของไทยและของโลก กล่าวคือ สถาบันฝึกหัดครูจะกำหนดสถานที่ฝึกประสบการณ์ให้ แล้วให้นักศึกษาเลือกโดยที่ถนัดการเลือกนั้นจะเลือกตามกรอบและขอบข่ายที่สถาบันฝึกหัดครูกำหนด บทบาทของนักศึกษาจึงมีเพียงการเลือกฝึกประสบการณ์ภาคสนามในโรงเรียนหรือสถานที่ที่นักศึกษาไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคย ประสบการณ์ภาคสนามจะถูกกำหนดโดยสถาบันฝึกหัดครูอย่างเคร่งครัดและเป็นขั้นตอน

ปัญหาที่นักศึกษาประสบระหว่างฝึกประสบการณ์ภาคสนามรูปแบบนี้ก็คือ

ปัญหาความขัดแย้งทางบุคลิกภาพ (personality conflicts) ระหว่างนักศึกษา กับบุคลากรในโรงเรียน เช่น ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับนักศึกษา ระหว่างนักศึกษา กับผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจากว่า นักศึกษาไม่ได้เลือก สถานที่ยึดประสบการณ์ภาคสนามตั้งแต่แรก ประสบการณ์ภาคสนามและสภาพแวดล้อม ที่สถาบันฝึกหัดครูจัดเตรียมไว้ให้อาจ เป็นประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับพื้นฐานหลังของนักศึกษา จากผลการวิจัยของ เคซี่และแมคเนล (Casey, and McNeil 1972) พบว่า เจตคติที่แตกต่างกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ที่เลี้ยงสามารถนำไปสู่ปัญหาการติดต่อกสื่อสารตั้งแต่เริ่มแรกเลยทีเดียวและมีผลกระทบต่อ การเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วย

ตามรูปแบบนี้การ จัดประสบการณ์ภาคสนามทางสถาบันฝึกหัดครูจะให้นักศึกษา ร่วมทำงานกับอาจารย์ที่เลี้ยงคนใดคนหนึ่งในระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน ส่วนใหญ่ อาจารย์ที่เลี้ยงจะตัดสินใจว่านักศึกษาจะทำอะไร และทำอย่างไร นักศึกษามีบทบาท ทำตามกรอบงานที่อาจารย์ที่เลี้ยงเสนอแนะ ซึ่งปรากฏว่านักศึกษามีโอกาสจะสังเกต การเรียนการสอนของชั้นเรียนอื่น ๆ น้อยมาก เนื่องจากต้องอยู่อยู่กับงานในชั้นที่ ครอบงำ

การจัดให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ภาคสนามภายใต้การ แนะนำของ อาจารย์ที่เลี้ยงคนใดคนหนึ่ง มีนัยการศึกษาบางส่วนได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา นั้นคือ แนวทางแรก ให้นักศึกษาอยู่ภายใต้การแนะนำและนิเทศจากอาจารย์ที่เลี้ยง หลาย ๆ คน เป็นลักษณะกลุ่มอาจารย์ที่เลี้ยง กลุ่มอาจารย์ที่เลี้ยงนี้จะมาจากระดับ ชั้นสอนที่ต่างกันและมีแนวคิดหรือปรัชญาการศึกษาที่ยึดถืออยู่ไม่เหมือนกัน นักการศึกษา ที่เสนอแนวคิดนี้เช่น ไพรซ์ (Price 1972) ชูมาน (Shuman 1972) มาแกน

(Mahan 1976-77) แนวทางที่สอง ให้นักศึกษานักประสบการณ์ในลักษณะจับคู่ กล่าวคือ ให้นักศึกษามีโอกาสทำงานร่วมกับอาจารย์ในเทศจากสถาบันฝึกหัดครูและ อยู่ภายใต้การแนะนำและการนิเทศของอาจารย์ที่เลี้ยงอีก 1 คน นอกจากนี้อาจ จัดให้นักศึกษามีเพื่อนนักศึกษาที่จะร่วมทำงานกันตลอดภาคเรียนหรือตลอดระยะเวลาการ ฝึกประสบการณ์ภาคสนามก็ได้ นักการศึกษาที่เสนอแนะแนวทางนี้ก็เช่น มาแชน (Mahan 1976-77) แมคอินไทร์ และนอร์ริส (McIntyre, and Norris 1980) แนวทางที่สาม ให้นักศึกษาปรึกษาหารือกับอาจารย์คลินิกหรืออาจารย์ฝ่ายคลินิก ของสถาบันฝึกหัดครู (college or university clinical faculty) ในการเลือกครูหรืออาจารย์ที่เลี้ยงและโรงเรียนที่นักศึกษาสนใจมากที่สุด (Elliot, and Mays 1979)

อย่างไรก็ตามแนวทางทั้งสามแนวนี้จำเป็นต้องได้รับการศึกษาวิจัยต่อไป อีกว่ามีความเหมาะสมเพียงใด เช่น แนวทางที่สองสามารถทำให้นักศึกษารับตัว เข้ากับแนวปรัชญาการศึกษาที่แตกต่างกันได้หรือไม่ สามารถทำให้นักศึกษามีทัศนคติ กว้างขึ้นเพียงใด หรือสามารถเตรียมนักศึกษาให้พร้อมที่จะสอนในสภาพแวดล้อมที่ หลากหลายได้เพียงใด เป็นต้น แนวทางที่สองนี้ก็ยังมีลักษณะค่อนข้างเหมือนเดิม อยู่มากเช่นกัน กล่าวคือ นักศึกษาจะทำงานภายใต้กรอบงานและงานประจำวันแบบ เดิม ๆ ของอาจารย์ที่เลี้ยงอยู่ดี แต่จุดที่แตกต่างกันก็คือกรอบงานเดิม ๆ นั้นสอดคล้อง กับนักศึกษามากขึ้นเท่านั้นเอง

2.1.2 รูปแบบเนื่นฐานโรงเรียน การจัดประสบการณ์ ภาคสนามในลักษณะนี้โรงเรียนจะกลายมาเป็นจุดสำคัญของการจัดประสบการณ์ ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านการจัดดำเนินการ การจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษา และการ ประเมินผล รูปแบบนี้สถาบันฝึกหัดครูจะเลือกโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

มาจำนวนหนึ่งเป็นศูนย์ฝึกประสบการณ์ให้กับนักศึกษา โดยมีความเชื่อเบื้องหลังว่า รายวิชาที่จัดให้เรียนในสถาบันฝึกหัดครู หากนำไปจัดที่โรงเรียนโดยตรงจะมีคุณค่ากว่าการจัดในสถาบันมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่านักศึกษาได้มีโอกาสสังเกตและทำงานร่วมกับนักเรียนตลอดเวลา และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ได้ชัดเจนขึ้น (Merwin, and Templeton quoted in McIntyre 1983: 17)

คามรูปแบบนี้บทบาทของสถาบันฝึกหัดครูจะมีไม่มาก โดยจะเป็นเพียงหน่วยงานกลางในการจัดส่งนักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์และคอยประสานงานกับโรงเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่นักศึกษาดำเนิน ส่วนหน้าที่ในการแนะแนว นิเทศ และประเมินผลนักศึกษาคือหน้าที่ของโรงเรียนฝ่ายเดียว จากบทบาทที่ลดน้อยลงของสถาบันฝึกหัดครูนี้เองทำให้เกิดข้อวิจารณ์จากนักการศึกษาว่า สถาบันฝึกหัดครูสูญเสียบทบาทในการควบคุมประสบการณ์ภาคสนามที่จัดขึ้นและมีข้อสงสัยออกไปอีกว่าโรงเรียนมีความพร้อมเพียงใดที่จะรับบทบาทอย่างเต็มที่ในการฝึกประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษา ในเมื่อโรงเรียนเองยังมีปัญหาทางค่านิยมแห่งวิทยาการต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องฝึกปฏิบัติการทางวิชาชีพ ห้องศูนย์ปฏิบัติการสื่อการสอนและหลักสูตร เป็นต้น

2.1.3 รูปแบบศูนย์การสอน รูปแบบนี้จะรวมเอาเซตโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน สำหรับเป็นศูนย์ให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ภายในศูนย์จะมีอาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครู 1 คน ทำหน้าที่รับผิดชอบงานของศูนย์ ในขณะที่เดียวกันก็มีหน้าที่อบรมครูประจำการของศูนย์การศึกษานั้นด้วย

รูปแบบนี้มีข้อดีหลายประการ คือ

1. จำนวนครูอาจารย์ห่างจากงานสอนจะมีมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ เนื่องจากมีนักศึกษาช่วยงานมาก ครูห่างจากงานสอนเหล่านี้สามารถใช้เวลา

ในการเตรียมการสอนของคนโตอย่างเพียงพอ มีเวลาในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และมีโอกาสประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก

2. อาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครูที่อยู่ประจำศูนย์สามารถเผยแพร่ความรู้และทักษะใหม่ ๆ แก่นักศึกษาและครูประจำการได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนมานำเสนอและปรับปรุงการเรียนการสอนของสถาบันได้

3. จำนวนนักศึกษาที่เข้าฝึกประสบการณ์แต่ละศูนย์จะมีจำนวนมากซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่โรงเรียนในแง่ที่ว่า สามารถทำให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเปลี่ยนไป อัตราที่เปลี่ยนไปนี้ทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนและในโรงเรียนเป็นไปได้อย่างทั่วถึง

4. นักศึกษาและอาจารย์ที่เสียมมีโอกาสรับการฝึกฝนอบรมไปพร้อมกันและคล้ายคลึงกัน

5. อาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครูมีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนได้โดยตรงในขณะที่ตนกำลังคิดค้น พัฒนา ทดสอบ และนำเอายุทธศาสตร์ไปใช้ในชั้นเรียน

2.2 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น (Early Field Experiences)

ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นก็คือ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่นักศึกษาได้รับก่อนการฝึกสอน ประสบการณ์ภาคสนามชนิดนี้จัดขึ้นเพื่อให้ให้นักศึกษาได้สำรวจและทดสอบเกี่ยวกับงานในวิชาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการสอน การฝึกประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นมีความเชื่อเป็นพื้นฐานว่า (Hazard, Gandler, and Stile 1967) การเรียนรู้เรื่องของการสอนไม่มีวิธีใดที่จะดีไปกว่าการให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนจริงภายใต้การแนะนำของครูจริง ๆ

เกอห์เก (Gehrke 1981 :1-6) กล่าวถึงหลักการ 6 ประการที่นำเอา

ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นมาใช้คือ 1) หลักการเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้จะมีความหมายต่อผู้เรียนก็คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ภายใต้สภาพความเป็นจริง 2) หลักการเกี่ยวกับแรงจูงใจ ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นเป็นแรงจูงใจให้อยากเรียนรู้ 3) หลักการเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นเป็นการสำรวจและนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ 4) หลักการเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นถูกกว่าการจัดห้องทดลองการสอน และสภาพการจ้างงานที่จัดขึ้นในสถานฝึกหัดครูมาก 5) หลักการเกี่ยวกับการเมือง-สังคม นักศึกษาสามารถช่วยเหลือภายในชั้นได้อย่างสะดวกและมั่นใจ และ 6) หลักการเกี่ยวกับการมองเห็นความสำคัญของสถาบัน การให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ภาคสนามทำให้เขาสามารถเป็นนักวิชาชีพครูที่มีแนวความคิดใหม่ ๆ

2.2.1 ประโยชน์ของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น

2.2.1.1 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นช่วยให้ นักศึกษาได้สำรวจและค้นพบว่านักศึกษาชอบเด็กชายอาชีพการสอนหรือไม่

2.2.1.2 ประสบการณ์ภาคสนามทำให้สถาบัน ฝึกหัดครูทราบว่านักศึกษามีสมรรถภาพในการสอนเพียงใด

2.2.1.3 นักศึกษามีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะ การสอนก่อนที่จะออกฝึกสอนเต็มรูป

2.2.1.4 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นเป็น ฐานในการพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับชีวิตในชั้นเรียนที่นักศึกษสามารถจะพัฒนาเป็น ความรู้เชิงทฤษฎีในเวลาต่อมาได้

2.2.1.5 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นช่วย พัฒนาการติดต่อสื่อสารอันดีระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับโรงเรียน

2.2.1.6 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น
ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงการเป็นครูที่ดี

2.2.1.7 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น
ช่วยลดจำนวนงานหรือทักษะต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องฝึกฝนหรือต้องกระทำในขณะที่ฝึกสอน
ลงได้

2.2.2 การจัดตั้งโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม

2.2.2.1 การริเริ่มโปรแกรม (initiating the program) ขั้นนี้เป็นการเชิญตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมปรึกษาหารือในการจัดตั้งโปรแกรม เช่น ตัวแทนจากโรงเรียน ตัวแทนจากสถาบันฝึกหัดครู รวมทั้งอาจเชิญผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมด้วย การเชิญตัวแทนจากฝ่ายต่าง ๆ จะทำให้การวางแผนเป็นไปได้สะดวกและได้รับความร่วมมืออย่างดีในโอกาสต่อไป การวางแผนในขั้นนี้จะเป็นการวางขอบข่ายงานและวิธีการดำเนินงานประสบการณ์ภาคสนามให้นักศึกษา

2.2.2.2 การระบุหรือกำหนดขอบข่ายของโปรแกรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ (program clarification for participants) ผู้ที่จะเข้าร่วมในโปรแกรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น อาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครู อาจารย์ที่เลี้ยงจากโรงเรียน นักศึกษา ต้องได้รับทราบชัดเจนว่าตนมีบทบาทอะไรจะต้องทำอะไรบ้างในการร่วมโปรแกรมนั้น

2.2.2.3 การจัดนักศึกษาเข้ารับการฝึกประสบการณ์ (sequencing for student participation) เมื่อจัดดำเนินการวางแผนเรียบร้อยแล้วว่ามีโรงเรียนใดบ้างจะเข้าอยู่ในโปรแกรม ในระดับใด วิชาใด จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกโรงเรียนหรือสถานที่ที่จะฝึกประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น เมื่อเลือกแล้วก็นอบหมายให้นักศึกษาไปประจำที่โรงเรียนหรือ

ฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน นักศึกษาจำเป็นต้องติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียน ติดต่อ
กับอาจารย์ที่เลี้ยงที่รับผิดชอบโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามของโรงเรียน รับการ
ปฐมนิเทศจากโรงเรียนและเข้าพบอาจารย์ที่เลี้ยงและนักเรียนของคนที่ไป

2.2.2.4 การมอบหมายงานเฉพาะอย่างแก่

นักศึกษา (specific tasks for student participation) โปรแกรม
ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นนี้นักศึกษาจะทำหน้าที่โคกที่สุดเมื่อนักศึกษาทราบว่า
เขาจะทำงานอะไรและงานนั้นต้องเป็นงานที่เจาะจง ชัดเจน และอยู่ในขอบข่ายที่
เขาสามารถทำได้ งานมอบหมายเฉพาะอย่างเช่น งานซ่อมเสริมนักเรียนบางกลุ่ม
ที่มีปัญหาการเรียน การออกเสียง และเลขคณิต งานธุรการชั้นเรียน งานช่วยอาจารย์
ที่เลี้ยงเตรียมการสอน งานจัดชั้นเรียน เป็นต้น

2.2.2.5 การจัดตั้งหน่วยงานประสบการณ์ภาคสนาม

เบื้องต้น (setting up the office for early field experiences)
ทางสถาบันฝึกหัดครูจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานจัดดำเนินการประสบการณ์ภาคสนาม
เบื้องต้นขึ้นมาโดยเฉพาะ โดยมีคณะอาจารย์จากภาควิชาต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการ
ดำเนินงานในการติดต่อบริหารงานกับโรงเรียน นิเทศนักศึกษาและบุคลากรใน
โรงเรียน มอบหมายงานและจัดส่งนักศึกษาไปยังโรงเรียน ในสำนักงานนี้จะมีหัวหน้า
1 คน ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับสถาบันฝึกหัดครูในค่านต่าง ๆ เช่น
การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การประเมินผลนักศึกษา การพัฒนาและเปลี่ยนแปลง
โปรแกรมและการฝึกอบรมครูประจำการ

2.2.3 บทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2.3.1 บทบาทของผู้อยู่ประสานงานประสบการณ์

ภาคสนาม มีดังนี้

2.2.3.1.1 วางแผนและประสานงาน

เกี่ยวกับการจัดยานพาหนะขนส่งนักศึกษา และประสานงานเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

- 2.2.3.1.2 ทิศข้อสื่อสารกับบุคคล
ฝ่ายต่าง ๆ เช่น อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู นักศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์
ที่เลี้ยง อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา
- 2.2.3.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ
เกี่ยวกับโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม
- 2.2.3.1.4 แนะนำและมอบหมายงาน
ประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษา
- 2.2.3.1.5 แสวงหาแหล่งวิทยากร
ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้และพัฒนาโปรแกรม
- 2.2.3.1.6 พิจารณามูลค่าที่จะเข้า
ร่วมทำงานในโปรแกรม
- 2.2.3.2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
- 2.2.3.2.1 คอยตรวจสอบว่า
แนวทางและนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยโรงเรียนและสถาบันฝึกหัดครู ได้รับการ
ปฏิบัติเพียงใด
- 2.2.3.2.2 ทิศข้อสื่อสารกับวิทยากร
ของเขต/กลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับผู้ที่เข้าร่วมในโปรแกรมและเกี่ยวกับตัวโปรแกรม
- 2.2.3.2.3 ประเมินผลค่านปริมาณ
และค่านคุณภาพของโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม เมืองแรกที่มีต่อโรงเรียน
- 2.2.3.2.4 ทิศข้อสื่อสารกับตัวแทน
ของสถาบันฝึกหัดครู
- 2.2.3.2.5 เลือกและจัดนักศึกษา
เข้ารับการฝึกประสบการณ์ภาคสนามกับอาจารย์ที่เลี้ยง

- 2.2.3.2.6 ส่งเสริมและสนับสนุน
ให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมในโปรแกรมฝึกอบรมระหว่างประจำการ
- 2.2.3.2.7 กำหนดชั้นเรียนให้นักศึกษา
เข้าสังเกตการสอน รวมกิจกรรมในชั้นเรียน หรือสอนในชั้นเรียน
- 2.2.3.2.8 ร่วมในการวางแผน
โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามและนำโปรแกรมไปใช้ในโรงเรียน
- 2.2.3.3 บทบาทของครูประจำชั้น
 - 2.2.3.3.1 มอบหมายงาน
ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นที่เหมาะสมให้กับนักศึกษา
 - 2.2.3.3.2 ให้นักศึกษาเข้าร่วม
กิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม
 - 2.2.3.3.3 ประเมินผลนักศึกษาตาม
ข้อกำหนดและข้อตกลงของโรงเรียนและของสถาบันฝึกหัดครู
- 2.2.3.4 บทบาทของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู
 - 2.2.3.4.1 กำหนดเป้าหมายและ
จุดประสงค์ของโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น
 - 2.2.3.4.2 ร่วมมือในการพัฒนาและ
กำหนดนโยบายของโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม
 - 2.2.3.4.3 วางแผนประสบการณ์
ภาคสนามในชั้นเรียนที่นักศึกษาจะเข้าร่วม
 - 2.2.3.4.4 ชักปัญหาความขัดแย้ง
ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่เลี้ยง และประสานงานกับฝ่ายบริหารของ

โรงเรียน

2.2.3.4.5 วินิจฉัยข้อเด่น ข้อค้อย

ของนักศึกษาก่อนมอบหมายให้เขาตามโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม

2.2.3.4.6 ประเมินผลนักศึกษา

ในข้อช่วยความรับผิดชอบของตนหรือร่วมมือกับบุคลากรของโรงเรียนประเมินผล

2.2.3.5 บทบาทของผู้บริหารสถานฝึกหัดครู

2.2.3.5.1 คัดเลือก แยกตั้ง

บุคลากรของสถานฝึกหัดครูที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบงานของโปรแกรมประสบการณ์

2.2.3.5.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับฝ่าย

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม

2.2.3.5.3 จัดสรรงบประมาณ

ที่เพียงพอให้ในการดำเนินงานตามโปรแกรม

2.2.3.5.4 ศึกษาค้นคว้าและประเมินผล

โปรแกรม

2.2.4 รูปแบบการจัดประสบการณ์ภาคสนาม เบื้องแรก

2.2.4.1 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นที่จัด

ในรายวิชาหรือจัดเป็นรายวิชา (course specific model) เป็นรูปแบบที่มีการจัดมากที่สุดที่สถานฝึกหัดครู โดยปกติรูปแบบนี้มักจัดในรายวิชาวิธีสอนต่าง ๆ และส่งนักศึกษาออกไปสังเกตโรงเรียน หรือสังเกตนักเรียนเป็นครั้งคราว หรืออาจทำรายวิชาให้เน้นการฝึกประสบการณ์ภาคสนามก็ได้ วิธีการจัดของรูปแบบนี้นิยมจัดอยู่ 2 แนวคือ แนวแรก อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนจัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษาของตนตามเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายวิชาวิธีสอน

เนื่องจากจัดได้ค่อนข้างง่าย และตรงกับประสบการณ์ภาคสนามในโรงเรียนมากที่สุด วิธีนี้อาจารย์ผู้สอนจะกำหนดว่า ในรายวิชานั้น ๆ นักศึกษาก็คงมีประสบการณ์ภาคสนามในบางที่จำเป็นสำหรับการฝึกสอนต่อไป วิธีจัดแบบนี้อาจารย์ผู้สอนมีอิสระในสาขาวิชาหรือรายวิชาที่ตนรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ส่วนวิธีที่สองอาจารย์ในสาขาวิชาหรือภาควิชาใดภาควิชาหนึ่งกำหนดให้นักศึกษาก็คงฝึกประสบการณ์ภาคสนามเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เช่น นักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา หรือวิชาเอกการบริหารโรงเรียนจะต้องมีประสบการณ์ภาคสนามอะไรบางอย่าง ต้องฝึกเป็นระยะเวลาที่ชั่วโมง เป็นต้น การกำหนดประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นในลักษณะนี้เป็นข้อกำหนดของสาขาวิชาและกำหนดรายวิชาที่เป็นประสบการณ์ภาคสนามให้ชัดเจน ดังนั้นประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นในลักษณะนี้จะเป็นรายวิชาเฉพาะออกมา

ตัวอย่างการจัดประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นแบบนี้ เช่น

1. กิจกรรมประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นสำหรับสาขาวิชาสอนภาษา
ต่างประเทศ
 - 1.1 สังเกตการสอนภาษาต่างประเทศในชั้นเรียนอย่างน้อย
2 ชั้นเรียนที่ใช้วิธีสอนต่างกัน
 - 1.2 เขียนแผนการสอนรายวันสำหรับสอนนักเรียนกลุ่มย่อยใน
ระดับมัธยมศึกษาและนำไปใช้สอน
 - 1.3 เขียนแผนการสอนรายวันสำหรับสอนนักเรียนทั้งชั้นในระดับ
มัธยมศึกษาและนำไปใช้สอน
 - 1.4 เขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ในบทเรียนใดบทเรียน
หนึ่งและนำไปทดสอบ ให้คะแนน และวิเคราะห์ผลการทดสอบ
 - 1.5 สัมภาษณ์อาจารย์ในชุมชนที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียน
ภาษาต่างประเทศ

2. กิจกรรมของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาวิชาเอก การมัธยมศึกษา

2.1 ระบุตัวอย่างของทฤษฎีการเรียนรู้ที่นักศึกษาเรียนมาแล้วที่ครูนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

2.2 สังเกตการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน 3 วิธี คือ การเรียนการสอนแบบเป็นทีม แบบเอกทิศทาง และแบบเติม แล้วเสนอรายงาน ความแตกต่างของวิธีต่าง ๆ ที่นักศึกษาสังเกตเห็น

2.3 ชมกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางค่านักทำ 1 ครั้ง และค่านอื่น อีก 1 ครั้ง สังเกตและรายงานพฤติกรรมของนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม

2.4 ทำงานกับนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ นำเอาหลักการที่เรียนมาแล้ว เกี่ยวกับการสอนและกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้

2.5 ศึกษาปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนที่ปรากฏเป็นข้อความ ในลักษณะจุดมุ่งหมายของโรงเรียน อภิปรายข้อความของปรัชญาการศึกษาที่เขียนไว้ กับอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนนั้น ๆ

2.6 สังเกตการสอนในชั้นเรียนเพื่อวิเคราะห์วิธีการประเมินผล ที่ครูใช้

2.7 สังเกตการดำเนินการสอบ ช่วยครูทำคะแนนและอภิปรายถึงการนำเอาผลการทดสอบไปใช้

2.8 จัดทำข้อสอบ ค่าเนนการสอบ ทำคะแนน และอภิปรายกับ อาจารย์ประจำชั้นถึงการนำเอาผลการทดสอบไปใช้

2.9 สัมภาษณ์หรือสอบถามครูที่เกษียณอายุราชการ ผู้บริหารโรงเรียน หรือครูในโรงเรียนอื่นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของทางการศึกษาของโรงเรียนนั้นที่ผ่านมา

- 2.10 เข้าสังเกตการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
- 2.11 เข้าสังเกตการประชุมของคณะอาจารย์ในโรงเรียน
- 2.12 สังเกตงานและภาระกิจของนักแนะแนวโรงเรียน พยาบาล
โรงเรียน หัวหน้าฝ่ายปกครองของโรงเรียน
- 2.13 เยี่ยมหัวหน้าสาขาวิชา/กลุ่มวิชาที่นักศึกษาเลือกเป็นวิชาเอกและ
อภิปรายถึงแนวโน้มต่าง ๆ ทางการสอนวิชาเอก
- 2.14 สนทนากับคณะครูและนักเรียนถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครู
ที่จะสอนในรายวิชาเอกของตน
- 2.15 ทำงานกับนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ในชั้นเรียน
- 2.16 เตรียมแผนการสอน บทเรียน และสอนตามแผนการสอน
- 2.17 เตรียมแผนการสอน บทเรียนและสอนตามแผนการสอน
- 2.18 เป็นที่ปรึกษาให้แก่นักเรียนคนใดคนหนึ่งที่มีปัญหาทางการเรียน
ในสาขาวิชาเอกของนักศึกษา

2.2.4.2 ประสิทธิภาพภาคสนามเบื้องต้นที่จัด

เป็นรายวิชาต่อกัน (block of courses model) รูปแบบนี้มีภาระนำไปจัดกันมากที่สุดใโปรแกรมการฝึกหัดครูสายประถมศึกษา เนื่องจากว่าการฝึกหัดครูสายประถมศึกษานั้นส่วนมากรายวิชาต่าง ๆ จะจัดต่อเนื่องกัน เมื่อจึกรายวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันในลักษณะต่อเนื่องกัน เช่นนี้ย่อมเป็นการยากที่จะให้ผู้สอนคนเดียวกัน ดังนั้นจุดประสงค์และกิจกรรมของแต่ละรายวิชาจะเป็นผลมาจากการวางแผนร่วมกันของอาจารย์ผู้สอนและจำเป็นต้องร่วมกันดำเนินงานด้วย

โดยปกติแล้วการจัดรายวิชาแบบต่อเนื่องกันนี้ นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นเป็น 3 ระยะคือ ระยะแรกเป็นการส่งนักศึกษาออกไปสังเกตชั้นเรียน

ประมาณ 2-5 วัน ระยะเวลาที่สองเป็นการส่งนักศึกษาออกไปเป็นผู้ช่วยครูทางการเรียนการสอนในชั้นเรียน และระยะที่สามก่อนใกล้ปลายภาคเรียนจะเป็นการส่งนักศึกษาไปประจำชั้นเรียนใดชั้นเรียนหนึ่ง ระยะที่สามนี้นักศึกษาต้องสอนเป็นบางบทเรียน บทเรียนที่สอนนั้นเป็นบทเรียนที่มีการเตรียมพร้อมมาแล้วในรายวิชา มีการทดลองสอนเพื่อนและได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาแล้วก่อนทำการสอนจริงในชั้น

ในรายวิชาตามโปรแกรมของรูปแบบนี้นักศึกษาอาจออกไปสังเกตนักเรียนในคานต่าง ๆ เช่น อธิการเรียนของนักเรียน พัฒนาการทางร่างกาย หรืออื่นๆ กับนักเรียนกลุ่มเดียวกันที่ได้สังเกตมาแล้วจากรายวิชาอื่นก็ได้ หรือเมื่อถึงรายวิชาอื่นอาจมีประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นให้นักศึกษาออกไปสังเกตการจัดชั้นเรียนในสภาพต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน นักศึกษาอาจออกไปสังเกตนักเรียนกลุ่มอื่น โรงเรียนอื่นก็ได้

ข้อดีของการจัดประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นรูปแบบนี้ก็คือ ทำให้ประสบการณ์ภาคสนามกลายเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาหรือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชา ซึ่งนักศึกษานำเอาทฤษฎีมาประสานกับการปฏิบัติได้ทันที

2.2.4.3 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นที่จัด

ในรูปสัมพันธ์กับโปรแกรม (program-related model) การจัดประสบการณ์ภาคสนามแบบนี้มีการนำไปจัดดำเนินการน้อย เนื่องจากต้องเปลี่ยนแปลงแนวทางการผลิตครูใหม่ตั้งแต่เริ่มแรกทีเดียว โปรแกรมการฝึกหัดครูแบบนี้จะใช้ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนของสถาบัน โดยที่ไม่ผูกพันประสบการณ์ภาคสนามเข้ากับรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ตามแผนของโปรแกรมการฝึกหัดครูแบบนี้ นักศึกษาต้องลงทะเลียบประสบการณ์ภาคสนามทุกภาคเรียน และสำนักงานประสบการณ์ภาคสนามของสถาบันจะกำหนดสถานที่ กำหนดงานและกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ที่ปรึกษาให้ การลงทะเลียบประสบการณ์ภาคสนามทุก

ภาคเรียนจะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทางวิชาชีพตามสาขาวิชาเอกของนักศึกษา

ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ประสบการณ์ภาคสนามจะเน้นด้านการสังเกตในโรงเรียน และในชั้นเรียน ส่วนปีที่ 3 และปีที่ 4 เน้นการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ข้อดีของการจัดประสบการณ์ภาคสนามในลักษณะนี้ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทางวิชาชีพครบถ้วนและเหมาะสมตามที่สาขาวิชาเอกของนักศึกษาคองการ นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ภาคสนามอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ส่วนการมีสำนักงาน ประสบการณ์ภาคสนาม เป็นผู้จัดทำเนียบการยอมรับจากคณาจารย์ผู้สอนและคือนักศึกษาเอง นักศึกษาสามารถลงทะเบียนประสบการณ์ภาคสนามได้ตามที่ตนต้องการและเมื่อมีความพร้อม แต่อย่างไรก็ตามการลงทะเบียนก็จะอยู่ในขอบเขตและข้อกำหนดที่ทางสำนักงานประสบการณ์ภาคสนามระบุไว้ การจัดประสบการณ์ภาคสนามในลักษณะนี้ขอเสียที่อาจเกิดขึ้นก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีอาจารย์ผู้สอนคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นการอภิปราย ปรัชญาหรือกับอาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ภาคสนามในจุดที่นักศึกษามีปัญหาหรือประสบจึงอาจเป็นไปได้ยาก บางครั้งนักศึกษาลงทะเบียนประสบการณ์ภาคสนามในภาคเรียนที่ 1 เกี่ยวกับการสังเกตเด็กและกระบวนการเรียนในชั้นเรียน แต่ภาคเรียนนั้นนักศึกษาไม่ได้ลงทะเบียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ภาคสนามเลย ปัญหาที่นักศึกษาได้พบเห็นจากประสบการณ์ภาคสนามอาจไม่ได้รับความกระจ่าง ดังนั้นปัญหาที่นักศึกษาประสบอาจเน้นนานออกไปกว่าจะได้รับคำขอบที่ชัดเจนหรือตรงกับหลักการ แนวทางการแก้ปัญหาที่อาจทำได้โดย การให้บุคลากรของสำนักงานประสบการณ์ภาคสนามพบปะกับนักศึกษาและทำการนิเทศโดยตรง

2.2.5 ปัญหาของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น นักการศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญดังนี้ (Elliot, and Mays 1979: 25-30)

2.2.5.1 ปัญหาทางค่านิยม ปัญหาที่เกี่ยวข้องของ

กับความเหมาะสมของโปรแกรมฝึกหัดครูว่าเป็นอย่างไร จะจัดดำเนินการอย่างไร ที่จะฝึกฝนนักศึกษาให้ออกไปเป็นครูที่ดีที่เหมาะสม โปรแกรมการฝึกหัดครูที่ดีในการผลิตครูคืออย่างไรกันแน่ หากว่านักศึกษาสามารถได้รับการเรียนรู้อย่างมากมา จากประสบการณ์ภาคสนามทางวิชาชีพแล้ว ทำไมจึงไม่มอบความรับผิดชอบในการฝึกฝนอบรมนักศึกษาไปให้โรงเรียนต่าง ๆ เสีย

2.2.5.2 ปัญหาทางค่านิยม เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการอย่างเหมาะสมที่จะไม่ทำให้ประสบการณ์ภาคสนาม กลายมาเป็นภาระหนักเกินไปของโรงเรียนหรือของสถาบันเอง เพราะหากนักศึกษา ออกฝึกประสบการณ์ภาคสนามมาก ย่อมเป็นภาระทั้งต่อโรงเรียนที่รับนักศึกษาและต่อ สถาบันฝึกหัดครูเป็นอย่างมาก เพราะจะกองจัดสรรงบประมาณ บุคลากร การขนส่ง และการให้บริการต่าง ๆ สำหรับโรงเรียนเองภาระหนักที่ประสบก็คือ การจัด นักศึกษาเข้าชั้นและนิเทศติดตามนักศึกษาตลอดเวลา

ปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นก็คือ อาจารย์ที่เลี้ยงบางส่วนไม่ได้เป็นตัวแบบที่ดีในการสอนที่นักศึกษาคงเอาเป็นแบบอย่างได้ ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาก็คือนักศึกษา ใ้ได้เรียนและใ้รับรู้ถึงการสอนที่ไม่ดีตั้งแต่แรกก่อนเข้าสู่อำชีพการเป็นครู นักศึกษา ขาดการแนะแนวและการแก้ไขที่เหมาะสมจากอาจารย์เลี้ยง

2.3 รูปแบบการฝึกงานและโปรแกรมขยาย (Internships and Extended Programs)

รูปแบบนี้เป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่ของการฝึกหัดครูที่เน้นการศึกษา เสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงการฝึกฝนอบรมเพื่อการเป็นครูให้มีมาตรฐานสูงขึ้น รูปแบบการฝึกงานเป็นการฝึกอบรมผู้ที่จะปริญญาศรีแล้วและมีความประสงค์จะเป็นครู ไปเข้ารับการฝึกงานในวิชาชีพเป็นระยะเวลาหนึ่ง ส่วนโปรแกรมขยายนั้นเป็นการ ขยายโปรแกรมการฝึกหัดครูออกไปอีก 1 ปี หรือ 2 ปี

2.3.1 ลักษณะของรูปแบบการฝึกงานและโปรแกรมขยาย
 ลักษณะการฝึกงานทางวิชาชีพครูสำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคือ 1) เป็น
 การฝึกงานหลังการฝึกสอน 2) เป็นการวางแผนและประสานงานระหว่างสถาบัน
 ฝึกหัดครูกับโรงเรียน 3) ผู้ฝึกงานได้รับค่าจ้างภายใต้สัญญาและเงื่อนไขที่กำหนด
 4) การทำงานของผู้ฝึกงานได้รับการวางแผนอย่างรอบคอบและอยู่ในขอบเขตที่
 วางแผนไว้ 5) ผู้ฝึกงานต้องเข้าการศึกษาอยู่ในสถาบันฝึกหัดครูและลงทะเบียน
 เรียนรายวิชาที่สัมพันธ์กับงานรับผิดชอบทางการสอน 6) การฝึกงานมีระยะเวลา
 1 ปี 7) ผู้ฝึกงานจะอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ประจำการโดยถือว่าการนิเทศ
 ผู้ฝึกงานเป็นงานประจำของอาจารย์ประจำการนั้นด้วย และ 8) อาจารย์ 1 คน
 จากสถาบันฝึกหัดครูจะทำหน้าที่นิเทศร่วมกับครูประจำการ

ส่วนโปรแกรมขยายมีลักษณะคล้ายกับการฝึกงานในลักษณะที่ปีสุดท้ายนั้น
 นักศึกษาจะต้องออกไปฝึกงานในโรงเรียน การฝึกหัดครูในลักษณะโปรแกรมขยาย
 จะเพิ่มเวลาการเรียนครูไปอีกอย่างน้อย 1 ปี ถึง 2 ปี เดนมาร์กและนีกเคอร์
 (Denemark, and Nutter 1980) เสนอแนะว่าโปรแกรมฝึกหัดครูควรร
 ขยายออกไปเป็น 6 ปี 5 ปีแรกเป็นการศึกษาเล่าเรียนในสถาบัน แต่เน้นการศึกษา
 แบบภาคสนาม (field-oriented) ปีที่ 6 นักศึกษาออกฝึกงานภายใต้
 การนิเทศอย่างใกล้ชิดและปีที่ 7 เมื่อออกไปทำงานเป็นครูแล้วจะได้รับการติดตามผล
 ต่อไป

อย่างไรก็ตามมีนักการศึกษาบางส่วนให้ข้อคิดเห็นว่า การขยายโปรแกรม
 ฝึกหัดครูออกไปจะได้ประโยชน์ทางวิชาชีพมากกว่า เน้นที่การวิเคราะห์ประสบการณ์
 ต่าง ๆ ที่นักศึกษาควรจะได้รับ โปรแกรมฝึกหัดครูอาจจะไม่ใช่การฝึกหัดครูที่มุ่งหวัง
 ก็ได้ หากว่าโปรแกรมนั้นไม่ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สังเกตยุทธศาสตร์ต่าง ๆ

ในชั้นเรียนที่สัมพันธ์กับปัญหาทั้งหมดของการจัดการศึกษาให้กับเด็ก นักการศึกษา
 ต้องไม่คิดว่า การ เป็นครูที่ดีคือ การลอกเลียนแบบครูที่ดีเท่านั้น

2.3.2 ปัญหาของรูปแบบการฝึกงานและโปรแกรมขยาย

การฝึกงานและโปรแกรมขยายมีปัญหาหลายประการ

เกี่ยวกับการดำเนินงาน ประการแรก รูปแบบนี้ต้องลงทุนสูงคือ ต้องมีการจัดสรร
 งบประมาณเป็นค่าจ้างสอนของผู้ฝึกงาน หรือค่าจ้างผู้จัดการโปรแกรม ประการที่สอง
 องค์กรทางวิชาชีพครูจะเข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องของอัตราเงินเดือนผู้ฝึกงานที่จะให้
 ทำกว่าครูประจำการ โดยเกรงว่าผู้ฝึกงานผู้ฝึกงานอาจได้ตำแหน่งงานแทนครูประจำการ
 ได้ ประการที่สาม องค์กรประกอบที่ซับซ้อนของการบริหารงานจะทำให้ทั้งการฝึกงาน
 และโปรแกรมขยายประสบอุปสรรคต่าง ๆ เช่น การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกงาน
 (คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็น
 การฝึกอบรม ประนีประนอมกับองค์กรวิชาชีพครู เป็นต้น) และการนิเทศติดตามอย่าง
 เพียงพอจะมีปัญหายิ่งยากมาก นอกจากนี้การมีส่วนร่วมจากสถาบันฝึกหัดครูที่ไม่เปิด
 สอนถึงระดับบัณฑิตศึกษาอาจมีข้อจำกัดได้

ในส่วนของโปรแกรมขยายนั้นการเพิ่มเวลาการเรียนเข้าไปอีก 1 หรือ
 2 ปี ก็หมายถึงว่า เป็นการเพิ่มจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เข้าไปอยู่ในโรงเรียน
 มากขึ้นด้วย คัวย เทกุณี แกลลโกส (Gallegos 1981) จึงเสนอให้สถาบันฝึกหัดครู
 ที่เปิดโปรแกรมขยายควรใช้เซกหรือกลุ่มโรงเรียนใหญ่ ๆ เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์
 ให้กับนักศึกษา

ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับทั้งโปรแกรมขยายและการฝึกงานอีกก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับ
 อาจารย์ผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครูเอง อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูส่วนมากได้รับการฝึก
 อบรมมาในแนวเดิม ดังนั้นแนวคิดการฝึกงานและโปรแกรมขยายอาจทำให้อาจารย์
 เหล่านั้นมองไม่ชัดว่ามีลักษณะอย่างไร มีประโยชน์กว่าการฝึกหัดครูแบบเดิมอย่างไร

ยิ่งในเรื่องของโปรแกรมขยายที่เพิ่มเวลาเข้าไปอีก 1 หรือ 2 ปีจากการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนมากไม่เห็นด้วย (Gallagos 1981) การจะนำเอาแนวคิดใหม่ มาใช้อาจได้รับการต่อต้านหรือคัดค้านได้ อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกี่ยวกับอาจารย์ ของสถาบันฝึกหัดครูนี้หลังจากมีการนำไปทดลองใช้แล้วระยะหนึ่งและดำเนินการอย่าง รอบคอบ ปรากฏผลการวิจัยว่า เจตคติของอาจารย์ที่มีต่อโปรแกรมเป็นไปในทาง บวกมากขึ้น (Scannell, and Guenther 1981)

สิ่งที่จะยังเป็นปัญหาต่อไปอีกก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบ การฝึกงานและโปรแกรมขยายว่าเป็นอย่างไร เราจะแน่ใจอย่างไรว่าการฝึก ประสบการณ์ภาคสนามในแนวนี้ทำให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพและดีกว่าเดิม คำถามนี้ ยังเป็นคำถามที่ต้องได้รับการศึกษากันต่อไป

3. ตัวอย่างการจัดประสบการณ์ภาคสนามของสถาบันฝึกหัดครู

3.1 มหาวิทยาลัยอริโซนา สเตท (Arizona State University)

ประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยอริโซนา สเตท จัดดำเนินการโดยภาควิชา ประถมศึกษา และได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 4 เขตของเมือง ฟีนิกซ์ ตามโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม รายวิชาต่าง ๆ ทางวิชาชีพครูจะจัด สอนภายในศูนย์ของเขตโรงเรียน นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชา ประสบการณ์ภาคสนามที่ศูนย์พร้อมกับทำงานในโรงเรียนไปด้วย

การฝึกประสบการณ์ภาคสนามจะมี 4 ชั้นตอน

ชั้นที่หนึ่งและชั้นที่สองจัดในปีที่ 3 ภาคเรียนฤดูใบไม้ร่วงและภาคเรียน ฤดูใบไม้ผลิ ในสองชั้นนี้นักศึกษากองทำงานในชั้นเรียนเป็นเวลา 32 สัปดาห์ ๆ ละ อย่างน้อย 10 ชั่วโมง และต้องลงทะเบียนรายวิชา อีก 30-36 ชั่วโมง-หน่วยกิต

การทำงานในชั้นเรียนจะมอบหมายให้ทำงานกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและทั้งเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องวางแผนบทเรียนเพื่อเตรียมที่จะสอนในช่วงต่อไปด้วย ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ในโรงเรียน การทำงานในชั้นที่หนึ่งและสองนี้นักศึกษายังมีโอกาสได้พบเห็นนักเรียนในหลายระดับชั้น หลายกลุ่มเรียน

ชั้นที่สาม นักศึกษาต้องสอนอย่างน้อย 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 16 สัปดาห์ และอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ในชั้นนี้นักศึกษา (ซึ่งเรียกว่าผู้ฝึกงาน) จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เช่น ร่วมในการตัดสินใจทาง ๗ ร่วมในการวางแผนการสอน การประเมินผลนักเรียน อาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษาจะแนะนำงานให้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้นทีละน้อยอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ชั้นที่สี่ เป็นชั้นที่จะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและงบประมาณของโรงเรียน เพราะในชั้นนี้นักศึกษาจะทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกงานเต็มตัว สอนอยู่ในโรงเรียนเต็มเวลา และได้รับค่าจ้างเช่นครูอาจารย์คนอื่น ๆ ในโรงเรียน บทบาทของนักศึกษาจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และประเมินผลนักเรียนร่วมกับคณะอาจารย์คนอื่น ๆ ผู้ฝึกงานต้องทำงานในชั้นเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง เป็นเวลา 16 สัปดาห์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องลงทะเบียนรายวิชาของมหาวิทยาลัยไปพร้อมด้วย

3.2 มหาวิทยาลัยบรigham ยิง (Brigham Young University)

มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้จัดประสบการณ์ภาคสนามในรูปแบบของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น สาขาวิชาที่นำมาจัดก็คือ สาขามัธยมศึกษา ตามโปรแกรมนี้นักศึกษาจะต้องเรียนรู้เรื่องของการสอนในสภาพการณ์จริง รายวิชาที่นำมาจัดคือวิชามัธยมศึกษา 276 ซึ่งนักศึกษาต้องสังเกตการสอนในชั้นเรียนและสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการกำหนดวัน เวลา และบทเรียนไว้ล่วงหน้า

การสอนจะเป็นบทเรียนสั้น ๆ สอนนักเรียนเป็นบางบทเรียนเท่านั้น หรือในบางครั้งในบทเรียนเดียวกันอาจแยกออกเป็นหลายส่วน ให้นักศึกษาหลาย ๆ คน สอนคนละส่วน ประมาณคนละ 10-15 นาที นอกจากนี้แล้วนักศึกษาต้องเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ การอ่านอย่าง เข้ม เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการอ่าน

จุดที่น่าสนใจของโปรแกรมนี้ก็คือ การแลกเปลี่ยนผู้สอนระหว่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจะสอนชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของอาจารย์ในโรงเรียนบางคนเป็นเวลา 1-2 วันหรือมากกว่า และในทำนองเดียวกันอาจารย์ในชั้นเรียนนั้นจะไปสอนนักศึกษาสายมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัย ตามที่กำหนดกันไว้ด้วย

3.3 มหาวิทยาลัยมิชิแกน สเตท (Michigan State University)

การจัดโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยมิชิแกน สเตท ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเขตโรงเรียนแลนซิง (Lansing School District) โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน โดยมีความเชื่อพื้นฐานอยู่ 2 ประการคือ ประการแรก เชื่อว่าทักษะพื้นฐานสำหรับการสอนมีลักษณะเฉพาะของตัวเองที่สามารถจะระบุออกมาได้ชัด ประการที่สอง เชื่อว่าโปรแกรมที่เน้นสมรรถภาพต้องใช้การศึกษาแบบภาคสนามอย่างเข้มข้น

ประสบการณ์ภาคสนามตามโปรแกรมนี้แบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียนคือ ภาคเรียนแรกของโปรแกรม นักศึกษาต้องศึกษาทักษะและฝึกฝนทักษะและจะคงยาวนาน จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด การฝึกจะเน้นการฝึกในห้องปฏิบัติการของสถาบัน หรือในสภาพการณ์จริงของโรงเรียน ภายใต้การนิเทศและเอาใจใส่ของอาจารย์ จากมหาวิทยาลัย ประสบการณ์ภาคสนามในช่วงนี้ก็คือ นักศึกษาจะใช้เวลาสัปดาห์ละ ครั้งวันอยู่ในโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงนักเรียน คอยช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลุ่ม

ย่อย ๆ สอนบทเรียนสั้น ๆ หรือช่วยการสอนในชั้นเรียนบาง จุดเน้นที่สำคัญของภาคเรียนแรกก็คือ นักศึกษาต้องผ่านจุดประสงค์ เพราะการผ่านจุดประสงค์จะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะการสอนเป็นอย่างดี

ส่วนภาคเรียนที่สอง นักศึกษาจะคอย ๆ รับผิดชอบงานสอนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นการสอน 1 วันเต็มในแต่ละสัปดาห์ การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงทักษะการสอนของนักศึกษานั้นจะมีผู้ให้ 2 ฝ่ายคือ เพื่อนนักศึกษา และอาจารย์จากสถาบันอีก 2 คน เมื่อสิ้นสุดโปรแกรมฝึกหัดครั้งนี้แล้ว นักศึกษาต้องสามารถสาธิตทักษะการสอนจำนวน 14 ทักษะได้อย่างคล่องแคล่ว

3.4 มหาวิทยาลัยนอร์ท เท็กซัส (North Texas State University) มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้จัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษาหลายรูปแบบด้วยกัน โดยจัดตั้งแก่ชั้นปีที่ 1 ไปจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา

ประสบการณ์ภาคสนามที่จัดขึ้นจะเน้นประสบการณ์ก่อนการฝึกสอนและมีการนำประสบการณ์ที่ได้รับมาอภิปราย ถกเถียงกันในชั้นเรียนอย่างละเอียด ในชั้นปีที่ 1 นักศึกษาลงทะเบียนเรียนรายวิชา การศึกษาที่เป็นรายวิชาแรก ของโปรแกรม ส่วนรายวิชาการศึกษาที่เหลือจะเรียนในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 รายวิชาการศึกษาทั้งหมดจะมีประสบการณ์ภาคสนามแทรกอยู่เสมอ ส่วนประสบการณ์ภาคสนามเต็มรูปแบบ นักศึกษาจะเรียนในวิชา "ประสบการณ์ในห้องทดลองในโรงเรียนประถมศึกษา (Laboratory Experiences in the Elementary School)" "โรงเรียนมัธยมศึกษาของอเมริกา (The American Secondary School)"

การฝึกสอนจะเป็นจุดสูงสุดที่นักศึกษาจะนำเอาประสบการณ์ภาคสนามมาใช้ การฝึกสอนของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของวิชา 3 วิชาที่จัดต่อเนื่องกัน รายวิชาที่จัดต่อเนื่องกันนี้นักศึกษาเรียนจากอาจารย์คนเดียวกันในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นช่วงแรกของการเรียน ช่วงสองของการเรียนนักศึกษา

จึงออกฝึกสอนภายใต้การนิเทศของอาจารย์ผู้สอน สำหรับการฝึกสอนของนักศึกษา สายการมัธยมศึกษาอาจฝึกสอนในช่วงแรกหรือช่วงหลังของภาคเรียนก็ได้ แต่ไม่ ได้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา

ประสบการณ์ภาคสนามระดับมัธยมศึกษาจะเป็นการฝึกงานหรือโครงการ ในสายวิชาที่เรียนและอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ที่รับผิดชอบ อย่างใกล้ชิด

3.5 มหาวิทยาลัยซานดิเอโก สเตท (San Diego State

University) มหาวิทยาลัยซานดิเอโก สเตท ได้พัฒนาการฝึกหัดครู ของตนเป็นการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน ตามโปรแกรมนี้มุ่งให้นักศึกษาเกิด ความรอบรู้ในกลุ่มทักษะการสอนที่เสนอไว้อย่างเป็นลำดับขั้น กล่าวคือกลุ่มทักษะ การสอนจะทำไว้ในรูปของบทเรียนโมดูลและชุดการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องเรียนและ ฝึกฝนในอัตราความเร็วและความสามารถของนักศึกษาเอง

บทเรียนโมดูลแบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดแรกมี 28 โมดูล ชุดสองมี 15 โมดูล การเรียนตามโมดูลเหล่านี้ที่นักศึกษาแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ประจำ ชั้นเรียนใดชั้นเรียนหนึ่ง แต่ฝึกฝนทักษะการสอนที่ปรากฏในโมดูล ผู้ประเมินผล ทักษะต่าง ๆ ตามโมดูลคืออาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ในแต่ละ ภาคเรียนจะมีการสัมมนาร่วมกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับ ประสบการณ์ภาคสนามที่ฝึกในแต่ละโมดูล

การประเมินผลการฝึกสอนเต็มเวลาจะประเมินความสามารถในการนำ เอาทักษะที่ฝึกฝนมาแล้วว่านำไปใช้ได้ดีเพียงใด ซึ่งเป็นการฝึกสอนในช่วงภาค เรียนที่หนึ่ง ส่วนการฝึกสอนภาคเรียนที่สองก็มานักศึกษาและอาจารย์ที่เลี้ยง จะร่วมกันระบุจุดประสงค์ที่นักศึกษาต้องกระทำภายในชั้นเรียน นักศึกษาต้องทำ

สัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรกับอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยว่าจะทำอะไรและจะทำอย่างไร การประเมินผลในชั้นตอนสุดท้ายจะดูว่านักศึกษาได้บรรลุข้อตกลงที่ทำสัญญาไว้เพียงใด

3.6 มหาวิทยาลัยเซาเทิร์น (Southern University)

ประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยเซาเทิร์นจะจัดในรูปแบบของการฝึกสอนแบบสมรรถฐานหรือแบบปฏิบัติ คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยได้กำหนดทักษะจำนวน 14 ทักษะที่จำเป็นที่สุดสำหรับการสอน โดยกำหนดจากขอเขียนทางวิชาการสอน ผลการวิจัยต่าง ๆ อย่างกว้างขวางแล้วนำมาเขียนในรูปแบบของข้อความหรือคำเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นโมดูล ในแต่ละโมดูลฝึกฝนทักษะเพียง 1 ทักษะ การเรียนและฝึกฝนตามโมดูลเป็นการเรียนด้วยตนเอง โดยที่โมดูลจะระบุกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้ชัดเจน

การประเมินผลจะยึดพื้นฐานการบรรลุจุดประสงค์ที่นักศึกษาอ่านหรือทำได้ แบบประเมินผลแต่ละทักษะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับคือจาก 1 (อ่อน) ไปจนถึง 5 (ดีเลิศ/ดีเยี่ยม) ผู้ประเมินผลคือนักศึกษา อาจารย์ที่เลี้ยง และอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ผลการประเมินจัดเป็นระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ

3.7 มหาวิทยาลัยเซาเทิร์น อิลลินอยส์ ณ คาร์บอนเดล

(Southern Illinois University at Carbondale) รูปแบบการจัดประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยเป็นแบบศูนย์การสอน ในศูนย์การสอนหนึ่งซึ่งมีหลายโรงเรียนด้วยกัน จะมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัย 1 คนเป็นผู้บริหารงานศูนย์ รวมทั้งการสังเกตและประเมินผลนักศึกษา แต่ละศูนย์จะกำหนดจำนวนนักศึกษาที่เข้าฝึกประสบการณ์ไว้ชัด เมื่อนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ภาคสนามนั้น นักศึกษาต้องทบทวนอภิปรายร่วมกันทุกสัปดาห์โดยมีอาจารย์ประจำศูนย์เป็นผู้จัดดำเนินการให้ นอกจากนี้แล้วอาจารย์ประจำศูนย์ของจัดฝึกอบรมระหว่างประจำการให้กับครูอาจารย์

ของโรงเรียนในศูนย์ควย วิชาที่จัดอบรมให้ก็คือวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา เช่น วิชาการนิเทศการสอน เป็นต้น ลักษณะของประสบการณ์ภาคสนามเป็นดังนี้

ภาคเรียนแรกที่จัดประสบการณ์ภาคสนาม นักศึกษาต้องใช้เวลาสัปดาห์ละครึ่งวันตลอดภาคเรียนในการสังเกตโรงเรียน ซึ่งการสังเกตนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา "วิธีการและเทคนิคพื้นฐานทางการสอน" การสังเกตจะช่วยให้ นักศึกษาได้เห็นพฤติกรรมและวิธีสอนหลายแบบที่ครูประจำการใช้ การสังเกตในชั้นเรียนทำให้นักศึกษาค้นเคยกับชั้นที่ตนจะท้องสอนในตอนออกฝึกสอน คือตอนออกฝึกสอนนักศึกษาก็จะไปสอนชั้นเรียนเดิมนี่

ภาคเรียนที่สองของการจัดประสบการณ์ภาคสนามจะคล้ายกับภาคเรียนแรก แต่ที่แตกต่างกันก็คือ นักศึกษาจะได้สังเกตการเรียนการสอนของชั้นเรียนอื่นควย และทีมงานทางคานการวางแผนการสอนระยะสั้นและระยะยาวรวมทั้งการสอนนักเรียนกลุ่มย่อย ๆ ตามแผนการสอนที่เตรียมไว้

ภาคเรียนที่สามของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม คือการฝึกสอน นักศึกษาต้องออกฝึกสอนเต็มภาคเรียนในชั้นเรียนที่ตนเคยสังเกตมาแล้ว ระหว่างฝึกสอนจะมีการสัมมนาร่วมกันระหว่างนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์จากมหาวิทยาลัย

3.8 มหาวิทยาลัยซาราทิวส์ (Syracuse University)

ประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยเป็นแบบศูนย์การสอนเช่นกัน โรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นศูนย์การสอนมาจากเขตโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 เขต และเขตโรงเรียนในชนบทอีก 1 เขต แต่ละศูนย์มีคณะกรรมการอำนวยการที่มาจากมหาวิทยาลัยและโรงเรียนเป็นคณะกรรมการควบคุม และมีผู้ประสานงานทำหน้าที่บริหารงานศูนย์ จัดโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษา และจัดอบรมระหว่างประจำกรให้กับครูในโรงเรียนของศูนย์

ภาคเรียนแรกที่นักศึกษาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียน 2 วัน และที่มหาวิทยาลัย 3 วัน รายวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในมหาวิทยาลัยจะสอดคล้องกับประสบการณ์ภาคสนาม หรืออีกนัยหนึ่งประสบการณ์ภาคสนามจะสอดคล้องและสนับสนุนรายวิชาที่เรียนในมหาวิทยาลัย

ภาคเรียนที่สอง การฝึกประสบการณ์ภาคสนามจะเพิ่มเป็น 3 วันในโรงเรียนและ 2 วันในมหาวิทยาลัยสำหรับการเรียน เวลา 2 วันในสถานนั้น นักศึกษาจะเรียนรายวิชาต่าง ๆ และนำเอาหลักการ ทฤษฎีที่เรียนไปใช้ในโรงเรียนระหว่างอีก 3 วันที่เหลือ ส่วนการฝึกสอนจะออกฝึกสอนเต็มภาคเรียน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ช่วงสุดท้ายฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ลักษณะเด่นของประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์คือ ทางมหาวิทยาลัยและโรงเรียนจะร่วมกันพัฒนาทักษะสำหรับการสอนสำหรับนักศึกษา ที่ต้องนำไปใช้ในโรงเรียน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังจัดโครงการอบรมครูประจำการให้กับโรงเรียนในศูนย์การสอนด้วย

3.9 วิทยาลัยเทรนต์ตัน สเตท (Trenton State College)

โปรแกรมฝึกหัดครูของวิทยาลัยแห่งนี้ตลอดโปรแกรมเน้นการฝึกทักษะการสอนที่จำเป็นที่สุดจำนวน 18 ทักษะ ทักษะที่จำเป็นที่สุดนี้ได้จากการวิเคราะห์บทบาทของครูที่สอนในชั้นเรียน ตามโปรแกรมนี้ นักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ภาคสนามในลักษณะใดลักษณะหนึ่งให้นักศึกษาได้กระทำและนำเอาหลักการ ทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสภาพการณ์จริง

ทักษะจำนวน 18 ทักษะนั้น นักศึกษาจะเรียนรู้และฝึกฝนจากบทเรียนโมดูล ตามระดับความเร็วของนักศึกษาเอง ชั้นแรกสุดนักศึกษาก็จะสอนบทเรียนในบทเรียนหนึ่ง

กับเพื่อนนักศึกษาและบันทึกเทปวิดีโอ ชั้นก่อนนักศึกษาต้องนำบทเรียนที่สอนนี้ ไปสอนนักเรียนในโรงเรียนและให้อาจารย์ที่เลี้ยงวิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นทำการประเมินผลนักศึกษาโดยประเมินผลทั้งในค่านิเทศน์นักศึกษาทำข้อเขียนและ สอบปากเปล่า ว่านักศึกษาย่านทักษะในโมดูลเพียงใด จากการประเมินผลนี้จะทำให้นักศึกษารู้ว่าตนเองจะต้องเรียนในโมดูลนั้น ๆ ใหม่หรือเรียนโมดูลใหม่ต่อไปได้

หลังจากเรียนจบทุกโมดูลตามโปรแกรมฝึกหัดครูแล้ว นักศึกษาจะได้รับ การประเมินผล ระบุว่ามีความรู้ความสามารถตามทักษะทั้ง 18 ทักษะหรือไม่ ถ้าไม่มีนักศึกษาก็ไม่สามารถรับใบประกาศนียบัตรของสถาบันได้

การฝึกประสบการณ์ภาคสนามในแต่ละปีการศึกษาสำหรับนักศึกษาสาขา ประถมศึกษาจะเป็นดังนี้

ปีที่ 1 นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชา"ปฐมนิเทศการศึกษา"และ สังเกตโรงเรียน

ปีที่ 2 นักศึกษาใช้เวลาอย่างน้อย 17 ชั่วโมง สำหรับการฝึกในภาคสนาม ของโรงเรียนในเขตเมือง อาจารย์นิเทศคืออาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาโดยรวม มีอกับคณะอาจารย์ของโรงเรียน นักศึกษาจะใช้เวลาตลอดเช้าในแต่ละสัปดาห์ เป็น เวลา 4 วันในโรงเรียน และภาคบ่ายอีก 3 วันในมหาวิทยาลัย กิจกรรมในปีที่ 2 คือการสังเกตการสอนของครูและคุณลักษณะการทำงานและการเรียนของนักเรียน การ อภิปรายกลุ่ม และสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปีที่ 3 นักศึกษาฝึกประสบการณ์ภาคสนามจำนวน 16 ชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์ ในชั้นปีที่ 3 นี้จะเป็นการวางแผนการสอน สอน และประเมินผลการสอน การประเมินผล การสอนจะมีการบันทึกการสอนของนักศึกษาไว้คนละอย่างน้อย 20 ครั้งในรูปของวิดีโอเทป

ปีที่ 4 นักศึกษาฝึกประสบการณ์ภาคสนามจำนวน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยเน้นการวินิจฉัย และช่วยเหลือปัญหาการอ่านของนักเรียน และนำเอาเทคนิคต่าง ๆ ที่เรียนจากโมเดลไปใช้ในการสอนซ่อมเสริม

3.10 มหาวิทยาลัยวิกิตา สเตท (Wichita State University)

โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ รายวิชาที่เกี่ยวกับการปฐมนิเทศการศึกษาจำนวน 3 รายวิชา ได้จัดดำเนินการในโรงเรียนและเน้นประสบการณ์ภาคสนามโดยตรง ตามโปรแกรมนี้ นักศึกษาทั้งสาขาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องฝึกประสบการณ์ภาคสนามในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือรายวิชาปฐมนิเทศการศึกษาทั้ง 3 วิชา นักศึกษาต้องทำหน้าที่เป็น ผู้ช่วยครู ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน สังเกตการจัดโครงการต่าง ๆ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 1 คน ร่วมกิจกรรมในชุมชนและสอนในชั้นเรียน

3.11 มหาวิทยาลัยแห่งออกทาวา (University of Ottawa)

โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามของมหาวิทยาลัยแห่งออกทาวาเป็นทางเลือกใหม่ของการฝึกหัดครูที่นำเอาแนวคิดมนุษยนิยมมาใช้ในการฝึกหัดครูอย่างเข้มข้น แนวคิดมนุษยนิยมทางการฝึกหัดครูนี้ทางมหาวิทยาลัยแห่งออกทาวานำมาจากผลงานของ อาเชอร์ โคมบัสและคณะ ลักษณะโครงสร้างของโปรแกรมฝึกหัดครูแบ่งเป็น 3 ขอบข่ายดังนี้

กลุ่มแนะแนว ในกลุ่มแนะแนวจะมีนักศึกษาอยู่ประมาณ 8-15 คน ภายใต้การดูแลของอาจารย์ 1 คน นักศึกษาจะร่วมกันศึกษา สืบรวจประสบการณ์ต่าง ๆ ทางวิชาชีพโดยคำแนะนำแนวทางและการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มแนะแนว นักศึกษาต้องวางแผนกิจกรรมการ เรียนรู้ของตัวเองด้วยตัวเอง

การประชุมเป็นคณะ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยและตัวแทนนักศึกษา 1 คนจากแต่ละกลุ่มแนะแนวจะร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นราย

สัปดาห์ไว้อัดเจน

การประชุมทางวิชาชีพ นักศึกษาและอาจารย์จะพบปะพูดคุยกันทุกสัปดาห์เกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และประสบการณ์ภาคสนามที่ได้รับจากโรงเรียน

ในตอนเริ่มต้นของโปรแกรมอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มและแนะแนวระดมทุนเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรายวิชาของโปรแกรมนี้นั้น หลังจากนั้นตลอดระยะเวลา 4 เดือน นักศึกษาต้องทำการฝึกประสบการณ์ภาคสนามในโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ช่วง ๆ ละ 10 วัน ประสบการณ์ภาคสนามในช่วงระยะเวลา 4 เดือนนี้นักศึกษาจะเรียนรู้ถึงวิธีการช่วยเหลือคนอื่นให้เรียนรู้ นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับความเจริญงอกงามของนักศึกษาเอง จนถึงระยะหนึ่งที่นักศึกษาสามารถรับผิดชอบงานในชั้นเรียนได้ความล้าหลัง ในภาคเรียนฤดูใบไม้ร่วงนักศึกษาจะได้รับการประเมินผลโดยอาจารย์ที่เลี้ยง การประเมินผลจะกระทำช่วง 8 สัปดาห์สุดท้ายของโปรแกรมฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัย

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม

ประสบการณ์ภาคสนามที่ผู้วิจัยนำเสนอในบทนี้นั้นได้มีนักการศึกษาทำการศึกษาวิจัยไว้และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงให้เหมาะสมดังนี้

4.1 พื้นฐานทางทฤษฎีสำหรับประสบการณ์ภาคสนาม

(Theoretical Basis for Field Experiences) ข้อวิพากษ์วิจารณ์
เกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนามที่ปรากฏในข้อเขียนต่าง ๆ อยู่เสมอคือ การขาดพื้นฐานทางทฤษฎีสำหรับประสบการณ์ภาคสนามที่จัดขึ้น ประสบการณ์ภาคสนามส่วนมากที่จัดดำเนินการอยู่ได้พัฒนาแบบอย่างมากจากโปรแกรมการฝึกงานของการเรียนทางวิชาชีพต่าง โดยที่ไม่ได้ตรวจสอบหรือวิเคราะห์ถึงจุดมุ่งหมาย ลักษณะ

และระยะเวลาที่ใช้ในโปรแกรมฝึกงานที่นำมาเป็นแบบอย่าง จุดที่ควรมีการศึกษาต่อไปเกี่ยวกับประเด็นนี้ก็คือ การวิจัยทางด้านทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีหลักสูตร ทฤษฎีสังคมประภค และทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อจะนำมาตรวจสอบว่า ประสพการณ์ภาคสนามที่จัดกระทำกันอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด และจะก้องพัฒนาหรือปรับปรุงในจุดใดบ้าง ประสพการณ์ภาคสนามทางวิชาชีพครูจกของพิจารณาตัวเองว่าสมควรที่ควรมีหลักการ ทฤษฎี เป็นพื้นฐานของโปรแกรม

4.2 การเน้นวิธีการสืบเสาะ (An Inquiry-Oriented

Approach) ประสพการณ์ภาคสนามทางวิชาชีพครูที่จัดกระทำในปัจจุบันนั้นมีลักษณะที่เรียกว่าประสพการณ์ภาคสนามที่เน้นบุคคล (personalized approach) กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่พยายามให้คนเอาแบบอย่างหรือคุณแบบอย่างจากคนอื่นที่เชื่อว่าดีและเหมาะสมคือพัฒนาการทางวิชาชีพ ลักษณะประสพการณ์ที่เน้นบุคคล เช่นนี้นักการศึกษาบางส่วนได้วิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นวิธีการที่ทำให้คนถูกหลอหลอมให้อยู่ในสถานะเดิม ประสพการณ์ที่นักศึกษาได้รับก็จะเป็นประสพการณ์ที่นักศึกษายอมรับบทบาทเดิมของครูโดยไม่ได้อะไรวิพากษ์วิจารณ์หรือให้แรงสะท้อนกลับว่าจะปรับปรุงให้เข้ากับสังคมใหม่ สภาพการณ์ใหม่อย่างไร

เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ซีซเนอร์ (Zeichner 1981) เสนอปรับโปรแกรมประสพการณ์ภาคสนามโดยให้แก่นักศึกษาเน้นวิธีการสืบเสาะ นั่นคือ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสสืบเสาะ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการสอนและสภาพแวดล้อมของการสอนอย่างละเอียด ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า จะลดคุณค่าของเทคนิคการสอนลงแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องการให้นักศึกษาได้มองเห็นและได้เข้าใจว่าเทคนิคการสอนที่นำมาใช้นั้นมีความเหมาะสมเพียงใดและจะพัฒนาให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร การเน้นวิธีการสืบเสาะทางการสอนจึงเป็นการมองในลักษณะที่ว่า เทคนิคการสอนก็คือวิธีการที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย ไม่ใช่จุดมุ่งหมายในตัวเอง

ซาลซิลโล และ แวน ฟ्लीท (Salzillo, and Van Fleet 1981) นักการศึกษาทั้งสองได้เสนอโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามที่เน้นวิธีการสืบเสาะ กล่าวคือ ให้สถาบันฝึกหัดครูลดเวลาสอนของนักศึกษาลงแต่ให้นักศึกษามีเวลาศึกษาวิเคราะห์จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยให้สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของโรงเรียนและความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีต่อชุมชน วิธีการนี้นักศึกษาคงจะมีประสบการณ์ภาคสนามที่กว้างขึ้นและเข้าใจถึงอิทธิพลระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้ดี

ซีซเนอร์ (Zeichner 1981) ได้ยกตัวอย่างการฝึกสอนแบบเน้นการสืบเสาะของมหาวิทยาลัยแห่งวิสคอนซิน-แมดิสัน ตามโปรแกรมนักศึกษาองค์ศึกษาภาคสนาม เป็นเวลา 15 สัปดาห์ก่อนการฝึกสอน การศึกษาภาคสนามนี้นักศึกษาจะสังเกตการทำงานประจำวันของครู ทั้งงานสอน งานกิจกรรมต่าง ๆ และงานชั้นเรียน ในแต่ละสัปดาห์อาจารย์มหาวิทยาลัยจะจัดสัมมนา โดยให้นักศึกษาอ่านข้อเขียนทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา แล้วนำมาวิพากษ์วิจารณ์ สัปดาห์หลัง ๆ จะสัมมนาเกี่ยวกับการสังเกตในชั้นเรียน จากนั้นจึงนำเอาประสบการณ์ในชั้นเรียนที่นักศึกษาสังเกตมาแล้ว มาประยุกต์และสัมพันธ์กับข้อเขียนหรือบทความที่ได้วิเคราะห์

การฝึกประสบการณ์ภาคสนามแบบเน้นวิธีการสืบเสาะนี้ไม่ยอมรับแนวคิดที่ว่า การสอนในชั้นเรียนเท่านั้นจะให้นักศึกษาเป็นครูที่ดีได้ การเป็นครูที่ดีเป็นผลมาจากการได้ศึกษาถึงทักษะการสอนต่าง ๆ อย่างเข้มข้น มีการวิพากษ์วิจารณ์การสอนที่นำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง การได้วิเคราะห์ วิจัย อย่างเข้มข้นนี้เองจะให้นักศึกษามีเจตคติต่อการสอน ต่อการศึกษาในโรงเรียนก่อนนักเรียน และต่อตัวเองด้วยตัวของเขาเอง โดยไม่เอาความคิดของอาจารย์ที่เลี้ยงมาเป็นตัวแบบ

4.3 ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น (Early Field Experiences) นักการศึกษาได้เสนอแนะว่า ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นควรนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาวิธีสอน มากกว่าจะใช้เป็นโปรแกรมหลักของการผลิตครู นักการศึกษาเหล่านี้ได้แก่ ซีเฟอร์ธและซามูเอล (Seiferth, and Samuel 1979) ครัทชินสกี และมัวร์ (Krutchinsky, and Moore 1981) ประสบการณ์ภาคสนามในรายวิชาจะทำให้ นักศึกษามี เวลามากพอในการสังเกตเด็ก สังเกตครู และมองเห็นศิลปะแห่งการสอนได้นานพอ ซึ่งในประเด็นนี้หมายถึงว่า ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นจะต้องปรับตัวเองให้เป็นประสบการณ์ที่เน้นวิธีการสืบเสาะด้วย

4.4 การฝึกงานและโปรแกรมขยาย (Internships and Extended Program) สถาบันฝึกหัดครูควรจะพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูโดยนำเอาการฝึกงานและโปรแกรมขยายมาปรับปรุงและดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับโปรแกรมการฝึกหัดครูของตน เนื่องจากจะช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ทางวิชาชีพในสภาพการณ์ที่เป็นจริงได้ทันที นักศึกษามีโอกาสประสบเหตุเข้ากับการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง และในขณะที่เดียวกันควรมีการจำกัดลักษณะงานของนักศึกษาด้วย พร้อมกันนี้ก็ให้นักศึกษาอยู่ภายใต้การแนะนำ การนิเทศของอาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครูโดยเต็มเวลา ให้นักศึกษาได้เข้าร่วมสัมมนาทุกสัปดาห์โดยเน้นการวิเคราะห์การสอนอย่างลึกซึ้ง

สำหรับโปรแกรมขยายนั้น สถาบันฝึกหัดครูอาจนำมาใช้โดยขยายเวลาการผลิตครูจากเดิม 4 ปี ออกไปอีก 1 ปี เช่นที่ดำเนินการ ณ มหาวิทยาลัยแห่งแคนซัส การเพิ่มเวลาการฝึกหัดครูออกไปอีก 1 ปี จะทำให้นักศึกษามีโอกาสฝึกประสบการณ์ภาคสนามถึง 2 ปีเต็ม และเช่นกันโปรแกรมขยายก็ควรเป็นแบบเน้นวิธีการสืบเสาะด้วย

4.5 อาจารย์คลินิก (Clinical Faculty) สถาบันฝึกหัดครู
ทุกแห่งควรมีอาจารย์ที่ทำหน้าที่นี้เพื่อประสบการณ์ภาคสนามของนักศึกษาโดยตรง
โดยกำหนดหรือระบุคุณลักษณะและหน้าที่งานให้ชัดเจน อาจารย์ในเทศน์เรียกว่า
อาจารย์คลินิก คุณลักษณะและหน้าที่ของอาจารย์คลินิกก็คือ

- 4.5.1 ทำงานประจำอยู่ที่โรงเรียนตลอดเวลา
- 4.5.2 นิเทศงานประสบการณ์ภาคสนามเต็มเวลา
- 4.5.3 ช่วยเหลือและจัดดำเนินการฝึกอบรมให้กับ

นักศึกษาและครูประจำการ

- 4.5.4 มีความรู้เกี่ยวกับการสอนเป็นอย่างดีเยี่ยม
- 4.5.5 นิเทศการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มีนักการศึกษาจำนวนไม่น้อย เช่น เฮอปลสเตอร์ (Herbster 1975)
แนนซ์ (Nance 1977) ฟรีแลนด์ (Freeland 1979) ควินเซนเบอร์รี่,
ควินเซนเบอร์รี่และ วิลลิส (Quinsenburry, Quinsenburry, and Willis
1978) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับอาจารย์คลินิกไว้ว่า อาจารย์คลินิก
เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการส่งเสริมความเจริญของงานทางวิชาชีพให้กับ
นักศึกษา เป็นสะพานเชื่อมระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน และเป็นผู้เชื่อม
ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับโรงเรียนเข้าด้วยกันด้วย

4.6 ศูนย์การสอน (Teaching Centers) อาจารย์คลินิก
จะทำงานเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนามได้ดีที่สุดในกรณีที่มีโปรแกรมประสบการณ์
ภาคสนามจัดในรูปของศูนย์การสอน ศูนย์การสอนประกอบด้วยเขตโรงเรียน
เขตใดเขตหนึ่งหรือหลายเขตรวมกันเป็นศูนย์การสอนรับนักศึกษาเข้าไปฝึกฝนทักษะ
ทางอาชีพครู ในแต่ละศูนย์การสอนมีอาจารย์คลินิก 1 คน ทำหน้าที่รับผิดชอบใน
การช่วยเหลือนักศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูและฝึกอบรมครูประจำการของโรงเรียน

การจัดประสบการณ์ภาคสนามในรูปของศูนย์การสอนนี้ นักการศึกษาส่วนมากให้การสนับสนุนเนื่องจากให้ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันฝึกหัดครูและต่อโรงเรียนในศูนย์อย่างเต็มที่

4.7 การฝึกอบรมอาจารย์ที่เลี้ยง (Training Cooperating Teachers) มีผลการวิจัยและข้อเขียนจำนวนมากที่ระบุชัดเจนว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษามีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการประสบการณ์ทางวิชาชีพ แต่เป็นที่น่าทึ่งกว่า อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาเฉพาะทางด้านการสอน ยังไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความสามารถในการวิเคราะห์การสอนอย่างละเอียดลึกซึ้ง อาจารย์ที่เลี้ยงที่ได้รับการฝึกฝนอบรมในโรงเรียนนั้นมักได้รับการอ่าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มากกว่าจะเป็นการฝึกฝนอบรมอย่างเข้มข้น การที่จะเพิ่มระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่เลี้ยง สถาบันฝึกหัดครูจึงต้องทำการฝึกอบรมอาจารย์ที่เลี้ยงทุกคนในโครงการฝึกประสบการณ์ภาคสนามของสถาบันให้สามารถเป็นนักการศึกษาได้ อย่างน้อยก็ควรให้อาจารย์เหล่านั้นเรียนหรือศึกษารายวิชาเกี่ยวกับการนิเทศการสอน หรือนิเทศนักศึกษาฝึกสอน ซึ่งถือเป็นรายวิชาระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู

4.8 เทคนิคการประเมินผลแบบเน้นความรู้ (Knowledge-Based Evaluation Techniques) ในการประเมินผลนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ภาคสนาม สถาบันฝึกหัดครูต้องมีเกณฑ์ และมีเทคนิคที่เหมาะสมในการนำมาใช้ ในระยะทศวรรษที่ผ่านมา การฝึกหัดครูมีการพัฒนาการอย่างมากในเรื่องของการสอนและการเรียน ความรู้เกี่ยวกับการสอนและการเรียนนี้ต้องนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนการประเมินผลนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครู เกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลนักศึกษาในโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามก็คือ การประเมินผลควรจะเน้นเรื่องของความรู้เกี่ยวกับการสอนและการเรียนโดยลึกซึ้ง อาจารย์คลินิคต้องกล้าและ

เต็มใจที่จะกลั่นกรองนักศึกษาที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นครูหรือไม่ นักศึกษาคณิตศาสตร์ที่ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมอีกจนกว่าจะสามารถแสดงออกให้เห็นได้ว่าจะสามารถเป็นครูที่ดีได้ นักศึกษาคณิตศาสตร์ที่ออกจากโปรแกรมฝึกหัดครูไปเนื่องจากไม่เหมาะสมที่จะเป็นครูต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่อาจารย์คลินิคจะกองกล่าวหาพอบ

4.9 ปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม (Interaction of School and Setting) สภาพแวดล้อมที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีผลอย่างมาก ต่อพัฒนาการแห่งการเป็นครู โคลปแลนด์ (Copeland 1977) กล่าวไว้ชัดเจนว่า อิทธิพลหลักที่มีผลต่อการโตมาซึ่งทักษะการสอนก็คือ ระบบสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน (ecological system in the classroom) การกำหนดคนแหล่งหรือสถานที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามที่กระทำกันมักถือเอาความสะดวกมากกว่าจะถือเอาการเลือกโรงเรียนโดยเป็นมาจากนักศึกษาเอง

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่เรายังขาดความรู้ อย่างองแท้เกี่ยวกับแรงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสภาพแวดล้อมของประสบการณ์ภาคสนาม การศึกษาวิจัยทางการฝึกหัดครูควรวิจัยถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมของประสบการณ์ภาคสนามที่มีผลต่อความสำเร็จของงานของนักศึกษา โดยเน้นคำถามต่อไปนี้

4.9.1 บุคลากรของโรงเรียน โรงเรียนและวัฒนธรรมของโรงเรียนมีผลกระทบต่อคนนักศึกษาเพียงใด

4.9.2 นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามในสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพื้นฐานหลังจะประสบปัญหาน้อยกว่าและเจริญงอกงามมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่

4.9.3 นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามโดยอยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่เลี้ยง 1 คน จะประสบปัญหาน้อยกว่าและเจริญงอกงามมากกว่า

นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามภายใต้การดูแลของกลุ่มอาจารย์ที่เลี้ยงหรือไม่

คำขอบที่ไต่จากคำถามข้างต้นจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาและหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดสถานที่ฝึกประสบการณ์ภาคสนามให้กับนักศึกษา

4.10 สังคมประภค (Socialization) แนวความคิดของนักการศึกษาคนหนึ่งที่ว่า ประสบการณ์ภาคสนามเป็นการหล่อหลอมนักศึกษาให้ลอกเลียนแบบครูและมีแนวโน้มจะยึดหรือคงสถานะเดิมของรูปแบบการสอนนั้นเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่นำมาพิจารณาเป็นอย่างมาก ประสบการณ์ภาคสนามหากเป็นไปในรูปของความพยายามหล่อหลอมนักศึกษาให้กระทำตามและเลียนแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์ที่เลี้ยงอย่างเคยวแล้ว การที่จะพัฒนาหรือแสวงหาแนวทางที่แตกต่างออกไปจากอาจารย์ที่เลี้ยงจะเป็นไปไคไม่เต็มที่แน่นอน การสอนในลักษณะนี้จะเป็นการสอนที่เอาอย่างและเลียนแบบจากสิ่งที่ค้อยอยู่แล้ว โดยไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าที่คั้นค้อย่างไร และคในสถานการณ์ไคบ้าง

ข้อประ เคนนี้การฝึกหคครูคองมีการวิจัยศึกษาถึงผลกระทบของประสบการณ์ภาคสนามที่มีค่อนักศึกษา และควรทำการวิจัยระยะยาวถึงอิทธิพลของอาจารย์ที่เลี้ยงโรงเรียนที่มีค่อนักศึกษา ค้งแคเริ่มค่นฝึกประสบการณ์ภาคสนามจนกระทั่งออกไปเป็นครูสอนในโรงเรียน การวิจัยในลักษณะนี้จะทำให้เข้าใจกระบวนการสังคมประภคไคซคคเจนคั้นและมองเห็นแนวทางที่จะนำมาพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การฝึกหคครูแบบมนุษยนิยม (Humanistic Teacher Education)

1. ความนำ (Introduction)

การฝึกหคครูแบบมนุษยนิยมที่ผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นฐานหนึ่งในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามคือ การฝึกหคครูตามแนวความคิดของ

โคมบัสและคนอื่น ๆ (Combs, and others 1974) ดังนั้นหลักทฤษฎีหนึ่งที่เป็นพื้นฐานรองรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามก็คือ การฝึกหัดครูที่ยึดหลักจิตวิทยามนุษยนิยม นักการศึกษากลุ่มดังกล่าวได้เสนอแนวทางในการจัดการฝึกหัดครูที่แตกต่างไปจากกรอบเดิม ๆ ที่เคยจัดกันมา สิ่งที่แตกต่างกันโดยพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎีสามารถจำแนกได้ดังหัวข้อต่อไปนี้ 1) ลักษณะของครูที่ดีคืออะไร 2) ทักษะการรับรู้เกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ 3) การสร้างครูที่มีคุณภาพ 4) ครูที่ดีของมีการเตรียมตัวมาอย่างดี 5) ความเชื่อของครูเกี่ยวกับลักษณะคน 6) อคติของครูที่มีคุณภาพ 7) เป้าประสงค์ของครู 8) การจัดโปรแกรมฝึกหัดครู

หัวข้อดังกล่าวมีรายละเอียดตามที่นำเสนอต่อไปนี้

2. ครูที่ดีคืออะไร (What Is a Good Teacher?)

2.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของครูที่บ่งบอกการสอนที่ดี

2.1.1 ครูในฐานะเป็นคนคนหนึ่ง (The Teacher As a Person) ครูที่ดีคือครูที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง หากว่าครูที่ดีมีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเองแล้ว การที่เราจะกำหนดทักษะและลักษณะบางอย่างที่บอกว่าครูที่ดีควรเป็นอย่างไรนั้นอย่างไร จึงไม่น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่บ่งบอกว่าครูที่มีลักษณะเช่นนั้นจะเป็นครูที่ดีได้

ครูที่ดีคือครูที่ดีมีลักษณะเป็นคนคนหนึ่ง มีสมรรถภาพเฉพาะ มีความเป็นตัวของตัวเองที่ไม่เหมือนกับคนอื่น มีศักดิ์ศรี ค่านิยม แบบคิด แนวทาง แบบฉบับของตัวเองต่างจากคนอื่นออกไป ครูแต่ละคนจะมีวิธีการสอนของตัวเอง มีเทคนิคต่าง ๆ ที่จะใช้ตามความสามารถและการรับรู้ของตน การสอนที่ดีก็คือการนำเอาลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละคนมาพิจารณา

2.1.2 ลักษณะเฉพาะของวิธีสอน (The Uniqueness of Methods) บุคคลที่อยู่ในวงการศึกษามักได้ยินครูกล่าวถึงวิธีสอนที่ "ดี" "ไม่ดี"

อยู่เสมอ ตามความเป็นจริงแล้ววิธีสอนที่ครูใช้นั้นมีความแตกต่างกันออกไปมากมาย ซึ่งยากเกินกว่าจะนำมาจัดเป็นพวกเป็นประเภทได้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอน ที่ศึกษายังไม่สามารถระบุหรือแยกวิธีสอนที่คือนอกจากวิธีสอนที่ไม่คือได้ เมื่อครูกล่าวถึง วิธีสอนที่ "คือ" หรือ "ไม่คือ" หรือ "ถูกต้อง" นั่นก็คือวิธีสอนที่พวกเขาพบว่ามี ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความเชื่อความสามารถของเขาทางหาก

ครูที่มิใช่ครูที่สอนตามแนวทางที่กำหนดไว้ แต่ครู เป็นคิสมินที่ทงไข ทักษะทาง ๆ ในการส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ักเรียน การที่ครูจะทำ เช่นนั้นได้ครูจะทงไขวิธีสอนที่ เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้ วิธีสอน ของครูทงเป็นวิธีสอนที่ เหมาะสมกับ เป้าหมายของการศึกษา เหมาะสมกับเงื่อนไข ที่ครูทำงานอยู่ วิธีสอนต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้จะทงนำเอาเรื่องของคน สถานการณ์ และเป้าหมายเขามาเกี่ยวข้องกับบูรณาการกันเสมอ

2.2 มโนทัศน์ "อภ-ในขณะ-เครื่องมือ" (The "Self-As-

Instrument" Concept) ในสาขาวิชาวิธีการสอนหรือวิชาชีพครูนั้นคองการ ครูที่มีชีวิตจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นตัวของตัวเองและสามารถที่จะ ใช้ตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ ครูในแนวใหม่นี้ทงมองเห็น ว่าตัวเองมีความหมาย มีคุณค่า และเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้งิการต่าง ๆ สำเร็จไปด้วยดี

ครูที่มิใช่ครูที่ลอกเลียนแบบจากคนอื่น แต่เป็นครูที่มีลักษณะเฉพาะของ ตัวเอง สามารถที่จะนำเอาตัวเอง นำเอาคุณภาพภายในของตนออกมาใช้ประโยชน์ ได้อย่างเต็มที่ ครูที่มีคุณภาพก็คือครูที่มีความ เป็นมนุษย์และมีลักษณะพิเศษสามารถ จะใช้ตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพในการนำเอาเป้าหมายสวนคนและเป้าหมายของ สังคมไปใช้ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

นักศึกษาที่เข้าสู่การฝึกฝนอบรมเพื่อเป็นครูคงถือว่าเข้าสู่ปัญหาของการกลายเป็น (a problem of becoming) การกลายมาเป็นครูไม่ใช่การเรียนรู่วิธีสอน แต่เป็นการสืบค้นหาความหมายล้นบุคคลและเรียนรู้ที่จะใช้ตัวเองให้เกิดผลในทางที่ต้องการ แนวทางที่ค้ำชูในการเตรียมครูก็คือ จิตประสมการณ์ต่าง ๆ ให้เขาในรูปของปัญหา แหล่งวิทยาการ ข้อมูล และโอกาสที่เหมาะสมที่เขาสามารถสืบค้นหาความหมายจากสิ่งเหล่านั้น ด้วยวิธีใหม่นี้เองที่นักศึกษาสามารถจะใช้ตัวเขาเองให้เป็นทั้งผู้ทดลอง ผู้สอน และรู้สึกว่าเขาจะทำงานอย่างไรดี นักศึกษาจะทงมเหตุให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างกระตือรือร้น

การนำเอาแนวคิด อัก-ในสถานะ-เครื่องมือ มาประยุกต์ใช้ในการฝึกหัดครูถือว่า โปรแกรมฝึกหัดครูของค่านึงถึงเรื่องของคน มากกว่าเรื่องของสมรรถภาพ (competencies) ซึ่งหมายถึงว่าโปรแกรมฝึกหัดครูควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตัวของเขาเองมากขึ้น ฝึกฝนเขาใหม่ความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นและสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับภารกิจการสอนของเขาได้ ด้วยเหตุนี้การที่จะระบุสมรรถภาพการสอนต้องใช้ทักษะอย่างนั้นอย่างนี้หรือเป็นอย่างนั้นอย่างนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม พฤติกรรมการสอนของครูจะต้องเปลี่ยนแปลงไปทุกเวลานาที ทุกวัน ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตัวเองและเปลี่ยนแปลงการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้อย่างดีจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาคควรจะได้เรียนรู้

3. ทัศนะการรับรู้เกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ (A Perceptual View of Effective Teaching)

3.1 จิตวิทยาพลังที่สาม (Third-Force Psychology)

ความเคลื่อนไหวสำคัญ ๆ ของศาสตร์ทางจิตวิทยาสามารถแบ่งได้เป็น 3 สมัยคือ สมัยแรกเป็นยุคของจิตวิทยาการตอบสนอง-สิ่งเร้า (stimulus-response)

ซึ่งเป็นจิตวิทยาที่ประยุกต์เอาวิธีการ เทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้กับ ปัญหาและพฤติกรรมของมนุษย์ การศึกษาได้เริ่มเอาจิตวิทยาสาขานี้มาใช้ในช่วง ระยะเวลาทศวรรษ 1920 และ 1930 ซึ่งหลังจากช่วงนี้เองก็เกิดจิตวิทยาสาขาหนึ่ง ขึ้นคือจิตวิทยาการศึกษา และอิทธิพลของจิตวิทยากลุ่ม S-R ก็มีอย่างมากในวง การศึกษา จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ความเคลื่อนไหวของสมัยที่สอง ของจิตวิทยาได้เริ่มขึ้น โดยการนำของ ฮักมันต์ ฟรอยด์ และสกาเนีย บุคคลคือ บุคคลของจิตวิทยาวิเคราะห์ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ได้หันเหออกไปจากห้องทดลอง สู่การสืบค้นประวัติชีวิตมนุษย์แต่ละคน จิตวิทยาวิเคราะห์แท้จริงแล้วก็คือการขยาย วิธีการของจิตวิทยากลุ่ม S-R นั้นเอง ทั้งจิตวิทยากลุ่ม S-R และจิตวิทยาวิเคราะห์ เป็นการมองพฤติกรรมมนุษย์ในลักษณะที่เป็นปรนัยและเป็นกลไกมากเกินไปซึ่งทำให้เกิดข้อกังขาสำหรับการนำมาปฏิบัติในยุคสมัยปัจจุบัน การนำจิตวิทยาไปใช้ในการ เรียนการสอนจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาที่สอดคล้องกับความเข้าใจ ความก้าวหน้าใหม่ ของพฤติกรรมมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบัน ในช่วงทศวรรษ 1950 จิตวิทยากลุ่มหลังที่สาม ก็ได้ถือกำเนิดขึ้น ความเคลื่อนไหวช่วงระยะแรก ๆ ของจิตวิทยากลุ่มนี้มีชื่อเรียก หลายชื่อเช่น personalists, perceptual psychologists, phenomenologists, existentialists และอื่น ๆ แต่จุดเน้นของทุก กลุ่มก็คือ การเน้นความเป็นอยู่ของมนุษย์และการกลายเป็น (man's being and becoming) โดยมองเห็นว่าคนมีความเจริญงอกงาม คนเป็นอินทรีย์ที่มีลักษณะ เป็นพลวัตร ไม่ใช่บางสิ่งบางอย่างที่จะมาจัดกระทำหรือบังคับให้เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่อยู่ในกระบวนการของการกลายเป็น จิตวิทยากลุ่มนี้เองที่เชื่อว่าเหมาะสมกับการฝึกฝนอบรมผู้ที่จะเป็นครูในยุคสมัยปัจจุบัน

3.2 กฎเกณฑ์พื้นฐาน 3 ประการของจิตวิทยาการรับรู้

(Three Basic Principles of Perceptual Psychology)

3.2.1 พื้นฐานของการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม (The Perceptual Basis of Behaviour)

ความคิดพื้นฐานของจิตวิทยาการรับรู้ มีทัศนะว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลโดยตรงจากการรับรู้ของบุคคลนั้น หากจะกล่าวโดยเนาะลงไปอีกก็หมายถึงว่า พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตามเป็นผลของ 1) การมองตัวเขาเองว่าเป็นอย่างไร 2) การมองการสอนที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้องว่าเป็นอย่างไร และ 3) ปฏิสัมพันธ์ของสองประการข้างต้น ตัวอย่างเช่น ถ้าบุคคลมองเห็นว่าตัวเขาเป็นเพียงนักศึกษา นั่งในห้องเรียน คอยรับคำสั่งและคอยตอบคำถามของอาจารย์ผู้สอน เขาก็จะแสดงพฤติกรรมเป็นนักศึกษาเช่นกัน ถ้าครูมองตัวเองว่าเป็นคนที่จะกองคอยใจ คอยเอาใจใส่ ท่องรับนิศชอบทอความเป็นไปของชั้นเรียนอย่างเอาจริงเอาจัง ท่องคอยช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลา การมองตัวเองว่าเป็นอย่างไรและจะกองทำอะไรบ้างในสถานการณ์นั้น ๆ จะเป็นแนวกำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่นครูที่เชื่อดังกล่าวก็น่าจะคอยเอาใจใส่นักเรียนอยู่ตลอดเวลา

การที่จะเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์จำเป็นต้องเข้าใจโลกแห่งการรับรู้ของพฤติกรรม (behaviour's perceptual world) เราจะกองตรวจสอบคว้าทัศนะของครูและของบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างไร จากทัศนะนี้เอง ข้อมูลที่บุคคลได้รับจากภายนอกจึงไม่ใช่แหล่งของความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์อย่างแท้จริง แต่ความหมายของข้อมูลทางหากที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการรับรู้หรือความเชื่อของบุคคลก่อน หากว่าเขา มองสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เขาก็จะแสดงพฤติกรรมต่างไปจากเดิมด้วย การฝึกหัดครูในปัจจุบันได้ศึกษาคอยกับจุดประสงค์

เชิงพฤติกรรมมากเกินไป การฝึกหัดรูปแบบมนุษยนิยมมองทางออกไป โดยมองเห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นสมมติฐานหนึ่งของสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ภายใน การที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่สมมติฐานมากกว่าผู้ที่สาเหตุ หากว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากการรับรู้ซึ่งก็กล่าวแล้ว การฝึกหัดครูก็ควรจะต้องคำนึงถึงชีวิตภายในของผู้เรียนมากกว่าชีวิตภายนอกหรือสิ่งที่มาจากภายนอก การให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาสาระของวิชาสอนไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการเป็นครูที่ดี การฝึกหัดครูของพยายามหาทางเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของนักศึกษาให้ได้เป็นเบื้องต้นแรกๆ เขาจะเข้าใจตนเอง เข้าใจโลก และเข้าใจเรื่องราวของการสอนได้อย่างไร การกระทำเช่นนี้หมายถึงว่าการฝึกหัดครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการฝึกอบรมอย่างกระตือรือร้นและเข้มข้น

3.2.2 อคติ-มโนทัศน์และพฤติกรรม (The Self-Concept and Behaviour) การรับรู้ของมนุษย์ไม่มีการรับรู้ใดมีความสำคัญเท่ากับการรับรู้ตัวเอง แต่ละคนมีการรับรู้ตัวเองแตกต่างกันมากมาย จิตวิทยาการรับรู้เรียกสิ่งนี้ว่าคือ อคติ-มโนทัศน์ อคติ-มโนทัศน์ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์

อคติของบุคคลถือเป็นศูนย์กลางแห่งโลกของบุคคลนั้นและเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้อง การที่คนเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับตนเองมีผลต่อทุกมิติชีวิตของเขา อคติ-มโนทัศน์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดควบคู่กับมนุษย์แต่เป็นสิ่งหนึ่งที่คนได้เรียนรู้ต่อมาหลังจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เราเรียนรู้ต่อมาหลังจากด้วยประสบการณ์ของตัวเองว่า เราเป็นคนอย่างไร มีความสามารถหรือไม่มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับหรือไม่เป็นที่ยอมรับ เป็นที่ชื่นชอบหรือไม่เป็นที่ชื่นชอบ สิ่งต่าง ๆ นี้ถือเป็นสิ่งที่ล้วนเกิดมาจากการรับรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เราได้รับในกระบวนการแห่งชีวิตทั้งสิ้น

การฝึกหัดครูที่แหวกกรอบออกไปจากแนวเดิมควร เป็นการฝึกหัดครูที่เน้น การพัฒนาอรรถของนักศึกษาอย่างจริงจัง การที่ครูจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรนั้น เป็นผลจากการที่เขารับรู้ตัวเขาเองในกระบวนการของการฝึกอบรมทางครู การฝึกหัดครูที่มุ่งเน้นที่ตัวนักศึกษา ยึดนักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน

3.2.3 ความจำเป็นเบื้องต้นสำหรับความเพียงพอส่วนบุคคล (Three Basic Need For Personal Adequacy) สิ่งที่มีความสำคัญที่สุด

สำหรับบุคคลก็คือ ความเป็นอยู่หรือการมีชีวิตอยู่ (being) และการกลายเป็น (becoming) บุคคลดำรงอยู่ก็เพื่อสนองความประสงค์ส่วนตัวทั้งความประสงค์ ในปัจจุบันและในอนาคต ความประสงค์ส่วนตัวก็คือความประสงค์ที่จะทำให้ตัวเขา สามารถคงอยู่และประสบความสำเร็จหรือความก้าวหน้า ความประสงค์ทั้ง 2 ประการ คือความจำเป็นสำหรับความเพียงพอส่วนบุคคลที่เป็นแรงกระตุ้นอันสำคัญของมนุษย์ แรงกระตุ้นในรูปของความประสงค์ 2 ประการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวงการ ฝึกหัดครูได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ แรงกระตุ้นในนักศึกษาไม่เพียงแต่จะมาจากผู้สอน เท่านั้น แต่จะต้องใหม่มาจากความต้องการพื้นฐานของนักศึกษาเองด้วย ถ้าเราสามารถนำเอาความต้องการพื้นฐานของนักศึกษามาบูรณาการเข้ากับกระบวนการ ให้การศึกษาได้แล้ว ก็จะทำให้เป้าหมายของการศึกษากับเป้าหมายของแต่ละคน สอดคล้องไปด้วยกัน บทบาทของผู้สอนในกระบวนการของการศึกษาไม่เพียงแต่ เป็นผู้คอยชี้ เอาใจใส่ บอก นำ ปั้นแต่ง บังคับนักศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องหันไป เป็นผู้คอยให้ความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ คอยอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียน การสอน

3.3 ทัศนะการรับรู้ของการสอนที่มีประสิทธิผล (The Perceptual View of Effective Teaching) จากงานวิจัยหลายฉบับเกี่ยวกับการนำ จิตวิทยาการรับรู้มาประยุกต์เข้ากับการฝึกหัดครู ปรากฏข้อบ่งชี้ของการฝึกฝน

นักศึกษาคูขี้แห้ง

3.3.1 การรับรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ครูที่
 ต้องได้รับการตระเตรียมมาทางด้านความรู้มาอย่างดีและเพียงพอ กล่าวคือครู
 ต้องมีความชำนาญวิชาการที่เขาจะสอน ความรู้เพื่อการสอนต้องมาเป็นอันดับแรก
 แต่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดที่สุดในกระบวนการของการฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นครู

3.3.2 การรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับคน การสอนเป็นการ
 สัมพันธ์กับคน ครูจะแสดงพฤติกรรมใดก็อย่างเกิดผลก็จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง
 และเพียงพอเกี่ยวกับคนว่าเป็นอย่างไร ครูที่มีความรู้สึก ความเชื่อเกี่ยวกับเด็ก
 ว่าเป็นอย่างไร เขาก็จะแสดงพฤติกรรมต่อเด็กเช่นนั้นด้วย หากครูมีความเชื่อ
 ที่ผิด ๆ เกี่ยวกับลักษณะของเด็กแล้ว ผลกระทบที่ใหญ่หลวงจะตกไปอยู่ที่เด็กเอง
 ครูที่จริงจังก็จะต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของคนอย่างถูกต้อง

3.3.3 การรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่นำไปสู่ความเพียงพอ
 พฤติกรรมของครูเป็นผลมาจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ครูที่เชื่อว่าตัวเองมี
 ความสามารถก็จะทดลอง กระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตัวเองเชื่อเช่นนั้น ตรงกันข้าม
 ครูที่คิดว่าตัวเองไม่มีความสามารถก็จะไม่ทำอะไรอะไร ไม่กล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ
 การฝึกหัดครูจะต้องเอาอัค-มโนทัศน์ของนักศึกษามาพัฒนาให้ถูกต้องและเหมาะสม
 สำหรับการออกไปเป็นครูที่ดี

3.3.4 การรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการ
 ของการเรียนรู้ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มีทิศทาง ไม่ว่าจะทำอะไร
 เรามีกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นไว้เสมอ ครูที่รับรู้เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้
 ทั่วๆไปก็จะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปด้วย ครูที่เชื่อว่าโรงเรียนมีไว้เพื่อเด็ก
 ทุกคนกับครูที่เชื่อว่าโรงเรียนมีไว้สำหรับเด็กที่มีลักษณะพิเศษบางคนก็แสดงพฤติกรรม

ทางกายไป การฝึกหัดครูของช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเป้าหมายของสถาบันการศึกษาของประเทศ ของชุมชน ของผู้บริหาร ของผู้ปกครองนักเรียน ของนักเรียนและของครูเองด้วย หน้าที่ของการศึกษาทางครูก็คือการช่วยให้ศึกษานำเอาเป้าหมายที่ต่างกันนั้นมาบูรณาการเข้าด้วยกันด้วยตัวของนักศึกษาเอง

3.3.5 การรับรู้เกี่ยวกับวิธีสอนที่เหมาะสม วิธีสอนที่ครูนำมาใช้ควรต้องเหมาะสมและเข้ากันได้กับลักษณะของผู้เรียน ครูที่ดีต้องมีวิธีสอนหลาย ๆ อย่างที่เขาจะเลือกนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ คือเหมาะสมกับสถานการณ์การสอน เหมาะสมกับเป้าหมายของครูและเหมาะสมกับนักเรียน การฝึกหัดครูแบบมนุษยนิยมเน้นการช่วยเหลือให้นักศึกษาได้ค้นพบวิธีสอนที่เหมาะสมที่สุดสำหรับความสามารถและลักษณะของเขาเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านความเชื่อ เป้าประสงค์ ภารกิจ หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การสร้างครูที่มีประสิทธิภาพ (Creating Effective Teachers)

4.1 การสร้างผู้ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (Creating

Effective Practitioners) เป้าหมายของการผลิตนักปฏิบัติงานทางวิชาชีพกับเป้าหมายการแตกต่างกัน นักปฏิบัติคือผู้กระทำ ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนนักวิชาการคือผู้รู้ ผู้คิด การศึกษาของผู้รู้เน้นที่เนื้อหาวิชาการ การใคร่มา การจัดระบบระเบียบและความเข้าใจข้อสงสัยต่าง ๆ ทางวิชาการ ส่วนการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานเน้นการนำเอาความรู้ไปใช้อย่างเกิดผล

นักวิชาการเป็นไปไควว่า เขาสามารถจะเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ได้มากมายโดยที่ไม่จำเป็นต้องสนใจเกี่ยวกับการนำเอาความรู้ไปใช้ แต่สำหรับนักปฏิบัติกันต่างกัน เขาจะต้องรู้ควยและต้องทำได้ควย

เนื่องด้วยเป้าหมายของการผลิตนักวิชาการกับนักปฏิบัติงานต่างกัน ดังนั้นคานิยม จุดมุ่งหมาย และการดำเนินงานการผลิตนักวิชาการและนักปฏิบัติต้องแตกต่าง

กัน อย่างไรก็ตามมักปรากฏเสมอว่าแนวคิดหรือทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องมักเข้าใจผิด อยู่เสมอโดยมองไปว่าไม่ว่าการผลิตนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานอย่างไรก็ตามอย่างใดอย่างหนึ่งมัก ดีกว่ากัน การศึกษาทางครุมีความสำคัญอย่างยิ่งจะต้องผลิตนักปฏิบัติงานออกไป สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำเอาหลักวิชาการความรู้ไปใช้ได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี การผลิตนักปฏิบัติงานทางวิชาชีพไม่ใช่ การผลิตนักวิชาการวิชาชีพครู ประเด็นนี้การศึกษาของค่านึงถึงเสมอ

แต่เดิมนั้นการฝึกหัดครูส่วนมากจะเน้นการฝึกฝนวิชาการความรู้ให้ กับนักศึกษามากเกินไป จนละเลยการให้ความสนใจกับการฝึกฝนความสามารถใน การเป็นนักปฏิบัติที่สามารถเสีย เหนิงมาในสมัยนี้เองที่การฝึกหัดครูหันมาสนใจ การผลิตนักปฏิบัติงานทางอาชีพอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามการนำเอาปฏิบัติที่ยัง ซาคความเข้าใจในบางมิติอยู่ก็ กล่าวคือยังขาดในส่วนของการนำเอาเรื่องของ ส่วนบุคคลของนักศึกษามารับพิจารณาเข้ากับการฝึกฝนทางอาชีพ มิฉะนั้นเป็นมิติที่ สามของการฝึกหัดครู ซึ่งก็คือ การช่วยให้นักศึกษาได้ค้นพบความหมายส่วนบุคคล (personal meaning) จากข้อมูลที่ได้เรียนรู้ในสถาบัน

4.2 ทัศนะของการรับรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

(The Perceptual View of Effective Learning) นักจิตวิทยาในกลุ่มการรับรู้ มีทัศนะว่าการเรียนรู้คือการค้นพบความหมายส่วนบุคคลโดยผู้เรียนเอง การค้นพบ ความหมายส่วนบุคคลนี้จะเกี่ยวข้องกับแนวทางที่เขามองตัวเองและมองประสบการณ์ ของเขา กฎการเรียนรู้ตามแนวคิดของกลุ่มนี้คือ ข้อมูลใด ๆ ก็ตามจะมีผลต่อ พฤติกรรมของบุคคลก็ต่อเมื่อเขาได้ค้นพบความหมายส่วนบุคคลจากข้อมูลเหล่านั้น (Combs, and Snygy 1959; Combs, Olivia, and Purkey 1971)

การฝึกหัดครูที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนได้สืบเสาะ และค้นพบความหมายส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระวิชาการ บุคคล เป้าหมาย

การเรียนรู้ วิธีสอน และตัวของเขาเอง ความล้มเหลวของการฝึกหัดครูที่ผ่านมา จุดหนึ่งก็คือการที่เราลืมเรื่องของส่วนบุคคล การฝึกหัดครูที่สามารถจะผลิตครูที่มีประสิทธิภาพก็คือ การฝึกหัดครูที่ช่วยให้นักศึกษาได้กลายมาเป็นครู ไม่ใช่การฝึกหัดครูที่มุ่งสอนวิธีสอนให้แก่เขา

4.3 เงื่อนไขการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (The Conditions for Effective Learning)

4.3.1 การทำให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะเข้าใจ หรือต้องการที่จะเรียนรู้ (creating needs for understanding) เราทราบกันดีว่า คนจะกระทำสิ่งใด ๆ ก็ต่อเมื่อมีความต้องการที่จะทำ ในการฝึกฝนผู้ที่จะเป็นครูนั้นวิธีการที่เราจะให้นักศึกษามีความปรารถนาจะเข้าใจ ที่จะปฏิบัติไม่ใช่ การสั่ง การสอน การให้ข้อมูล การบอก เล่า แต่เป็นวิธีการต่าง ๆ ที่มากระตุ้นให้เขาเกิดความปรารถนาที่จะเรียนรู้ เข้าใจ วิธีการที่ดีและเหมาะสมก็คือให้เขามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของเขา การให้เขามีส่วนร่วมไม่ใช่ให้ระยะเวลาเพียงช่วงใดช่วงหนึ่ง แต่จะต้องให้เกี่ยวข้องกับตลอดกระบวนการเรียนรู้ วิธีการที่กล่าวนี้ก็คือ ให้นักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในทุกขั้นตอนของการเรียนการสอนในโปรแกรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาเนื่องจาก เขาได้เรียนรู้ความเป็นไปของสถานการณ์ที่เป็นจริง ทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ชัดเจน

4.3.2 การสร้างบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ (developing an atmosphere for learning) บรรยากาศมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง บรรยากาศที่ไม่เหมาะสมสามารถขัดขวางการเรียนรู้ได้ การฝึกฝนผู้ที่จะเป็นครูต้องให้บรรยากาศไม่ใช่บรรยากาศของการตื่นกลัว ต้องเป็นบรรยากาศแห่งความท้าทายสำหรับการสืบเสาะและการค้นพบความหมาย

ส่วนบุคคลจากการสอน การจะสร้างสรรค์บรรยากาศดังกล่าวได้นั้นผู้สอนในสถาบัน
ฝึกหัดครูควรมีความรู้สึกไวต่อผลกระทบต่าง ๆ ที่มีต่อนักศึกษา ของรู้สึกวามบรรยากาศ
เช่นใดที่จะชักชวนการเรียนรู้และบรรยากาศเช่นใดที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการ
สร้างสรรค์และช่วยให้นักศึกษาสามารถแสดงตัวเขาเองออกมาได้อย่างเหมาะสม
บรรยากาศการเรียนรู้ทางการฝึกหัดครูก็เหมือนกับบรรยากาศของความคิดสร้างสรรค์

ในหนังสือรายงานประจำปีของสมาคมนิเทศการศึกษาและทัศนศาสตร์
ฉบับ 1962 ได้กล่าวถึงบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้ไว้ดังนี้ (Combs, ed. 1962)

1. การส่งเสริมให้มีบรรยากาศคิดค้นและความสนุกสนาน
2. การเสนอและเตรียมทางเลือกไว้อย่างกว้างขวาง
3. การเชื่อถือในตัวนักศึกษา
4. การส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสช่วยเหลือกันในการเรียนตาม

โปรแกรม

5. การทำให้นักศึกษารู้สึกว่าทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน
6. การสนับสนุนส่งเสริมความแตกต่างและลักษณะพิเศษของแต่ละคน
7. การสื่อสารระหว่างนักศึกษา-นักศึกษา นักศึกษา-อาจารย์และ

นักศึกษา-สถาบันฝึกหัดครู

8. การช่วยให้นักศึกษามีการแก้ปัญหาาร่วมกัน
9. การเปิดเผยค่านิยมและความยึดหยุ่นทางความคิด
10. การพัฒนาและส่งเสริมค่านิยมของนักศึกษาแต่ละคน

4.3.3 การช่วยให้นักศึกษาค้นพบความหมายส่วนบุคคล

(assisting the discovery of personal meaning) จิตวิทยาการรับรู้

ได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์พื้นฐานของการเรียนรู้ว่าคือควรค้นพบความหมายส่วนบุคคล

คั้งนั้นในชั้นตอนต่าง ๆ ของโปรแกรมฝึกหัดครู แบบมนุษยนิยมต้องให้เกี่ยวข้องกับ
 อักของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนในสถาบันของตระหนักถึงอักของนักศึกษาและมีการ
 ใหนักศึกษาเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย สำหรับนักศึกษาก้ของ
 สามารถนำตนเอง (self-direction) และมีความรับผิดชอบอย่างสูงใน
 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสืบเสาะและค้นพบความหมายส่วนบุคคลของนักศึกษาจะเป็นไปไม่ได้
 หากว่าอาจารย์ผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นที่กล่าวมาแล้ว การส่งเสริม
 ใหนักศึกษาสามารถค้นพบความหมายส่วนบุคคลจะของลคบทบาทและอำนาจของ
 อาจารย์ลง แล้วส่งเสริมใหนักศึกษาใคกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเรียนรู้ด้วย
 ใว้เอง

5. ครูที่ดีต้องมีการเตรียมพร้อมมาดี (The Good Teacher is

Well Informed)

5.1 การเลือกเนื้อหาวิชา (The Selection of Content)

5.1.1 องค์ประกอบบางประการในการเลือกเนื้อหาวิชา
 วิชาการความรู้ต่าง ๆ มีการเคลื่อนไหวขยายตัวอยู่ตลอดเวลา และมีองค์ประกอบ
 อย่างน้อย 3 ประการที่ทำให้การเลือกเนื้อหาวิชามีความยุ่งยากคือ

5.1.1.1 การระเบิดของข้อมูล จำนวนข้อมูล
 ต่าง ๆ ในปัจจุบันมีมาก เกินกว่าที่เราจะสามารถเรียนรู้กันได้ คนในสมัยก่อน
 อาจเรียนรู้ข้อมูลบางอย่างก็เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต แต่สำหรับยุคปัจจุบันคน
 ต้องมีความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิมมากจึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
 อย่างปกติสุข การเตรียมครูในยุคปัจจุบันต้ององการวิชาการ ความรู้และข้อมูลที่
 แยกต่างไปจากเดิมและเพิ่มขึ้นกว่าเดิมมาก

5.1.1.2 ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม
ในปัจจุบันสังคมคาดหวังที่ผู้คนในสังคมทั่วไปจากเดิม บทบาทและทักษะของครูใน
ยุคก่อนกับยุคปัจจุบันต่างกันมาก ยุคปัจจุบันต้องการครูที่มีทักษะในการทำมากขึ้นกว่า
เดิม

5.1.1.3 ความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับ
ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับครู สิ่งที่ครูต้องรู้และมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานคือข้อมูล
เกี่ยวกับงานและองค์ประกอบต่าง ๆ ในหน้าที่ครู ข้อมูลที่มีความจำเป็นต่อครูเช่น
อยู่กับระดับที่ครูสอน ธรรมชาติและลักษณะของผู้เรียน สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่
ความต้องการของนักศึกษาและชุมชน และข้อมูลอื่น ๆ อีกมากมาย ครูระดับประถม
มัธยมและอุดมศึกษาของรัฐบาลที่จำเป็นสำหรับอาชีพของตนแตกต่างไปจากงานที่
รับผิดชอบอยู่แล้ว

5.1.2 โปรแกรมการศึกษาทั่วไป โปรแกรมฝึกหัดครู
ต้องเริ่มคนที่การให้นักศึกษาได้เรียนวิชาพื้นฐานต่าง ๆ เสียก่อน และไม่จำเป็น
ต้องเป็นวิชาพื้นฐานที่แตกต่างไปจากนักศึกษาสาขาอื่น ๆ กล่าวคือนักศึกษาครู
เรียนวิชาพื้นฐานเหมือนนักศึกษาวิชาเอกอื่น ๆ

5.1.3 วิชาเฉพาะหรือวิชาเอก นอกเหนือจากวิชา
พื้นฐานแล้ว นักศึกษาต้องเรียนวิชาเฉพาะหรือวิชาเอกจำนวน 1 สาขาวิชาหรือ
มากกว่าเพื่อใช้สอนนักเรียนต่อไป สำหรับนักศึกษาสายมัธยมศึกษาสามารถเลือก
เรียนวิชาเอกได้มากมายจากภาควิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในสถาบัน แต่สำหรับสาย
ประถมศึกษาต้องได้รับการ เตรียมตัวเฉพาะที่สามารถสอนได้ทุกวิชา

5.2 เนื้อหาวิชาที่ต้องการ (Acquiring Content)

5.2.1 การทำให้เนื้อหาวิชามีความหมาย เนื้อหาวิชาที่
นำมาให้เรียนต้องมีความหมาย เนื้อหาไม่ใช่จุดสุดท้ายในตัวเอง การฝึกครู

ที่ดีไม่ใช้การให้นักศึกษาได้เรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ มากมาย แต่ผู้ฝึกครุที่สามารถค้นพบความหมายจากข้อมูลที่เรียนรู้ เพื่อจะนำไปใช้สอนนักเรียนให้สามารถค้นพบความหมายจากข้อมูลต่อไปอีก ภารกิจของครุที่ฝึกคือ การกระตุ้นและสนับสนุนการเรียนรู้ ไม่ใช่ป้อนความรู้ข้อมูล

วิชาการต่าง ๆ เป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา ความหมายของข้อมูลที่ผู้เรียนได้รับรู้ทางหากที่จะเป็นสิ่งที่มีความหมายและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลคือความเข้าใจของมนุษย์และความสุขของมนุษย์ การพิจารณาความหมายของข้อมูลในลักษณะนี้เองที่เป็นการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญและความหมายของโครงสร้างของเนื้อหาวิชา (structure of content) มากกว่าจะเป็นการรวบรวมและกระจายข้อมูล (dissemination) การให้ความสำคัญคือโครงสร้างของเนื้อหาวิชาในลักษณะการทำให้เนื้อหาวิชามีความหมาย เช่นนี้ไม่ใช้การ เน้นที่ตัวเนื้อหา แต่เป็นการทำให้นักศึกษาค้นพบความหมายของเนื้อหาด้วยตัวของเขาเอง นักศึกษาจะรับรู้ความหมายของข้อมูลมิใช่จากการรับรู้จากภายนอกเขามาแต่รับรู้จากภายในตัวของเขาออกไป การค้นพบความหมายเป็นกระบวนการส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย ค่านิยม ความคิดและความต้องการของบุคคลนั้น การจัดเนื้อหาวิชาและเน้นที่ผู้สอนนั้น เป็นเพียงตัวช่วยให้นักศึกษาค้นพบความหมายส่วนบุคคลนี้

5.2.2 การสัมพันธ์เนื้อหาวิชาเข้ากับเป้าหมายของผู้เรียน กฎพื้นฐานของการเรียนรู้ก็คือ สิ่งที่เราเรียนรู้ไม่ว่าอะไรก็ตามเป็นผลมาจากเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้นเนื้อหาไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาใดก็ตามที่ต้องการให้เรียนรู้ต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับเป้าหมายของผู้เรียน ผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครุมักจะพบเสมอว่าเนื้อหาที่นักศึกษาเรียนไม่ได้มีความประทับใจและน่าตื่นเต้นแอย่างใดเนื่องจากห่างไกลจากเป้าหมายของผู้เรียน การจะให้เนื้อหามีความสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้เรียนก็คือการนำเอาเนื้อหาสาระเข้ามามุ่งเน้นการกับเป้าหมายและความต้องการของผู้เรียน

ให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจว่า เขาสามารถนำเอาเนื้อหาสาระมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตและการปฏิบัติงานได้โดยตรง

5.2.3 การให้นักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ไม่ว่าจะ เนื้อหาจะมีการนำเสนอให้แก่ผู้เรียนได้แค่เพียงใดก็ตาม เนื้อหานั้นจะไม่มีผลต่อนักศึกษาหากว่านักศึกษาไม่ได้นำเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ ไม่ใช่กระบวนการที่เฉื่อยชาแต่เป็นกระบวนการที่กระตือรือร้นที่ได้นำเอาตัวนักศึกษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วย เป็นที่น่าเสียดายที่สถาบันฝึกหัดครูในปัจจุบัน เน้นเทคโนโลยีทางการสอนจนบางครั้งไม่มีอาจารย์ผู้สอนเข้าไปสัมพันธ์กับนักศึกษาเลย แน่นนอนที่สุดการเรียนรู้คงกล่าวหวังผลเพียงให้นักศึกษาเรียนรู้และสอบผ่านเท่านั้น กระบวนการดังกล่าวยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับผู้ที่จะเป็นครู ผู้ที่จะเป็นครูของเอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เขาจะสอนอย่างมาก

แนวทางที่จะให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เขาสามารถค้นพบความหมายส่วนบุคคลได้ก็คือ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมใน ประสบการณ์ภาคสนาม ประสบการณ์ภาคสนามจะเป็นภาพสะท้อนของทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ เฉพาะเพียงการฝึกสอนอย่างเดียวยังไม่พอสำหรับนักศึกษา จำเป็นต้องให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ภาคสนามตลอดระยะเวลาที่เขาอยู่ในสถาบันนั้น

การจะเป็นครูที่มีประสิทธิผลได้ นักศึกษาต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่เขาจะเรียนรู้ ฝึกทดลอง ทดสอบ ฝึกปฏิบัติและสัมพันธ์กับเนื้อหา

6. ความเชื่อของครูเกี่ยวกับคน (The Teacher's Beliefs About People)

6.1 บโนทัศน์ของครูที่มีประสิทธิผลเกี่ยวกับคน (The Effective Teachers' Concepts About People) ความเชื่อเกี่ยวกับคนที่ว่า ลักษณะที่ดีของผู้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพนั้นคือความเชื่อเช่นใด ท่อคำถามนี้มีผลการวิจัยที่กระทำ

ณ มหาวิทยาลัยแห่งฟลอริดาและมหาวิทยาลัยคอร์เนลโคโลราโด (อ้างจาก Combs, and others 1974) ที่สามารถนำมาอ้างอิงได้ ลักษณะของครูที่ดีและครูที่ไม่ดีพิจารณาได้จากหัวข้อต่อไปนี้

6.1.1 สามารถ-ไม่สามารถ (able-unable) ครูที่ดีเชื่อว่าคนมีศักยภาพและความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ และแก้ปัญหาได้

6.1.2 เป็นมิตร-ไม่เป็นมิตร (friendly-unfriendly) ครูที่ดีเชื่อว่าคนมีความเป็นมิตรและมีความตั้งใจไปในทางที่ดี

6.1.3 มีคุณค่า-ไม่มีคุณค่า (worthy-unworthy) ครูที่ดีเชื่อว่าคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีในตัวเองที่ควร จะได้รับการยอมรับและเชื่อถือ

6.1.4 จูงใจภายใน-จูงใจภายนอก (internally-externally motivated) ครูที่ดีเชื่อว่าคนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาจากแรงจูงใจหรือเหตุการณภายในมากกว่าถูกหลอหลอมจากภายนอก คือมองเห็นว่าคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นพลวัต

6.1.5 เชื่อได้-เชื่อไม่ได้ (dependable-undependable) ครูที่ดีเชื่อว่าคนสามารถเชื่อถือได้และเป็นตัวของตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกกฎหมายและทำนองคลองธรรม

6.1.6 ช่วยเหลือ-เป็นอุปสรรค (helpful-hindering) ครูที่ดีเชื่อว่าคนเป็นแหล่งสำคัญของความห่อใจมากกว่าเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความขัดข้องและไม่พอใจ

6.2 การช่วยเหลือให้นักศึกษาใหม่มีโน้ตคนที่เพียงพอเกี่ยวกับคน

(Helping Students Formulate Adequate Concepts About People)

เนื่องจากการรับรู้เกิดจากประสบการณ์ การจะพัฒนานักศึกษาใหม่การรับรู้หรือมีความเชื่อที่เพียงพอเกี่ยวกับคนสามารถกระทำได้โดยให้นักศึกษาได้รับรู้เนื้อหาที่มีอยู่

ให้นักศึกษามีประสบการณ์ส่วนบุคคล ให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับความเชื่อของครู และให้มีส่วนร่วมโดยตรงกับนักเรียนและโรงเรียน ประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดนี้ ยังไม่พอจะก้องให้นักศึกษาค้นพบความหมายจากประสบการณ์เหล่านั้นด้วย

จากจิตวิทยาประเพณีนิยม (traditional psychology) ที่ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในวงการศึกษามาเป็นระยะเวลายาวนานจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยากลุ่ม S-R แม้จิตวิทยาเหล่านี้จะมีคุณูปการมากมายต่อวงการศึกษาก็จริง แต่ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันนี้มีหลายประการที่น่าพิจารณา คือ 1) จิตวิทยาเชิงกลดาวค่อนข้างเน้นความเป็นกลไก (mechanistic) มากกว่าจะเน้นลักษณะส่วนบุคคล (personalistic) 2) จิตวิทยาเชิงกลดาวเน้นการวินิจฉัยมากกว่าการกระทำ (diagnostically rather than treatment-oriented) กล่าวคือ พิจารณาว่าคนเป็นอย่างไรอย่างนั้น หรือคนมีสาเหตุเช่นไรที่ก่อให้เกิดเป็นอย่างไรนั้น 3) ไม่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ ปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่เน้นความองงามหรือการส่งเสริมให้ยูเรียนเกิดความองงาม

จิตวิทยามนุษยนิยมเน้นเรื่องของความเป็นบุคคล ความเป็นพลวัตร และการกระทำของมนุษย์มากกว่าจะเป็นการศึกษามนุษย์ในลักษณะเชิงกลไก จิตวิทยามนุษยนิยมช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมของคน การเป็นครูต้องมีความรู้เรื่องของพฤติกรรมคน นักศึกษาจึงจำเป็นต้องมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนและพฤติกรรมคน จิตวิทยามนุษยนิยมที่นำมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมฝึกหัดครูทำให้แน่ใจว่า ครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือและเข้าใจเด็กได้ดี หากว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากการรับรู้แล้ว ถ้าเราเข้าใจเด็กว่าเขารับรู้อย่างไร ก็จะเป็นแนวทางให้เราสัมพันธ์กับเด็กได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สมัยปัจจุบันต้องการครูที่เข้าใจโลก เข้าใจเด็ก และเข้าใจความเป็นไป

ของชีวิต การจะเข้าใจสิ่งใด ๆ ใดคือยอมเป็นผลมาจากการรับรู้ของมนุษย์เป็นสำคัญ ครูที่มีการรับรู้เกี่ยวกับเด็กมาเป็นอย่างค้ำยอปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมและช่วยเหลือเขาให้ก้าวหน้าไปโดยเต็มศักยภาพ จิตวิทยาามนุษยนิยมยังสอดคล้องกับความเชื่อแนวประชาธิปไตยที่ว่า เมื่อมนุษย์มีอิสระที่จะสืบค้นมนุษย์ก็จะหมั่นและรู้กายตัวเองว่าจะไร เหมาะสมที่สุดสำหรับเขา

จิตวิทยาามนุษยนิยมก่อกำเนิดการรับรู้ไม่ใช่จะละเลยจิตวิทยาประเพณีนิยมที่ผ่านมาเสียเลย แต่ให้นำเอาเรื่องของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาเขาไปผนวกซึ่งประเด็นนี้กลุ่ม S-R โค้ดละเอียดไปอย่างน่าเสียดาย หัวข้อความรู้ต่าง ๆ ทางจิตวิทยาที่ครูเล่าเรียนมาในสถาบันไม่เป็นการเพียงพอที่จะพัฒนาความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนได้ การจะพัฒนาความเชื่อเกี่ยวกับคนได้นั้นก็โดยให้นักศึกษาได้ "คนพบ" ความหมายและการนำไปใช้อย่างลึกซึ้ง การช่วยเหลือนักศึกษาในกระบวนการ เพื่อการค้นพบความหมายส่วนบุคคลนี้ต้องพัฒนาโปรแกรมที่มีลักษณะให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างกระตือรือร้นกับเด็ก ๆ มากขึ้น โอกาสเช่นนี้ควรมีอยู่ตลอดโปรแกรมฝึกหัดครู ไม่ใช่อยู่ในเพียงรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งหรือเพียงช่วงใดช่วงหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความมนุษย์จะพัฒนาตัวเองอย่างช้า ๆ และใช้ระยะเวลายาวนาน

การพัฒนาความเชื่อที่เหมาะสมเกี่ยวกับคนไม่เพียงแต่มาจากการได้ติดต่อกับเด็กเท่านั้น ยังได้มาจากการได้เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ ๆ ในชีวิตของเขาด้วย ในสถาบันฝึกหัดครูบุคคลสำคัญของนักศึกษาก็คือ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่แสดงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับคน เราอยากให้นักศึกษาเป็นเช่นไรเราก็ควรทำตัวเช่นนั้นให้นักศึกษาได้เห็น

มีอีกหลายวิธีที่เราสามารถนำมาพัฒนาความเชื่อของนักศึกษาได้ เช่น การฝึกความไวค่านความรู้สึก (sensitivity) อาทิเช่น ใช้การทำงานกลุ่ม การสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

7. อักษของครูที่มีประสิทธิผล (The Self of the Effective Teacher)

7.1 อักษนคติใจจำเป็นสำหรับการสอนที่มีประสิทธิผล (What Kinds of Self for Effective Teacher?)

7.1.1 ความสามารถในการแลกเปลี่ยนอักษ การผลิต ุญปฏิบัติงานทางวิชาชีพจำเป็นต้องให้เขามีความสามารถในการแลกเปลี่ยนอักษกับ ุญอื่นได้ ครูที่เต็มใจและมีความสามารถในการ เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กนักเรียน ุญร่วมงาน และเนื้อหาถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากสำหรับการ สอนที่มีประสิทธิผล การที่จะเต็มใจและมีความสามารถดังกล่าวครูต้องมีลักษณะเป็คเผย คือ "ทำอักษ ของตัวเองให้ปรากฏให้เห็น" ให้ผู้อื่นรู้ว่าเขาเป็นคนอย่างไร คิดอย่างไร มีความเชื่อและมีจุกยึนเช่นใด

อาชีพครูมีอำนาจอยู่ 2 ประการ ประการแรกเป็นอำนาจตามบทบาท ของครู อำนาจประการที่สองคืออำนาจที่ผู้อื่นมอบให้ อำนาจประการที่สองนี้เอง ที่ครูพึงมีและอำนาจนี้เกิดจากผู้อื่นเรียนมองเห็นว่าครู เป็นคนอย่างไร เชื่อและมีจุกยึน เช่นใด และสอนอย่างไร

7.1.2 คุณสมบัตินี้ที่เพียงพอ ครูที่มีประสิทธิผลต้องมี คุณสมบัตินี้ที่เหมาะสมและเพียงพอคือมีความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อว่าตัวเองมีคุณค่า มีศักยภาพที่จะบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ คุณสมบัตินี้ทัว ๆ ไปที่สำคัญคือ

7.1.2.1 ครูที่คิมองตัวเองในทางบวก คือ มองเห็นว่าตัวเองเป็นที่ต้องการ สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่าและมีบุรณาการในตนเอง

7.1.2.2 ครูที่รับรู้ตัวเองและโลกอย่าง ถูกต้องและเป็นจริง

7.1.2.3 ครูที่มีความรู้ลึกอย่างลึกซึ้งว่า ทุกคนมีลักษณะเฉพาะของตัวเองและมีความแตกต่างกัน

7.1.2.4 ครูที่คิดต้องมีการเตรียมตัวมาดีใน การปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตน

7.1.3 ความสามารถในการวางระเบียบวินัยของอติ ครูที่มีประสิทธิภาพต้องมีความสามารถในการวางระเบียบวินัยของตนเอง การ ทำอติของตนให้มีวินัยในทัศนะของการฝึกหัดครูแบบมนุษยนิยมกันหมายถึง ความ สามารถในการเลื่อน ไซหรือยกเลิกความข้องการของตนเองเพื่อความข้องการ ของคนอื่น การทำได้เช่นนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก ครูที่จะทำได้ก็คือครูที่มีคุณสมบัติ เพียงพอและมีความสามารถในการแลกเปลี่ยนอติ

7.2 การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของอติ (Changing Concepts of Self) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะ สามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยการเปลี่ยนแปลงการรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายนอก และความสัมพันธ์ที่มีต่ออติอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การที่จะเปลี่ยนอติของบุคคลต้องใช้เวลาประสบการณ์ใหม่ที่จะช่วยให้บุคคล ใ้รับรู้ตัวเองในแนวทางที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสามารถกระทำได้ 3 แนวคือ

7.2.1 โดยการจัดประสบการณ์ตรงให้ นักศึกษาจะเชื่อ ว่าเรามีความสามารถในการสอนได้ก็โดยที่เราที่มีประสบการณ์ตรงที่ประสบผลสำเร็จ

7.2.2 โดยการใ้รับรู้เหตุการณ์บางอย่างในมิติใหม่อย่าง ก่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ใ้ให้นักศึกษาได้เข้าใจลักษณะที่เป็นจริงของเด็กใน สภาพแวดล้อมจริง ซึ่งสภาพแวดล้อมจริงจะใ้ให้นักศึกษาประเมินตนเองใ้ได้ว่า เขาใ้รับรู้เกี่ยวกับเด็กใ้ถูกต้องเพียงใ้

7.2.3 โดยการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับคนนั้น ๆ เช่นนักศึกษาที่ไต่เกี่ยวกับประสบการณ์ตรงจะทำให้เขาแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเด็ก การที่เขาได้แสดงพฤติกรรมไต่ดีขึ้นเรื่อย ๆ นี้คนอื่นจะมองเขาว่าเป็นครูที่ประสบผลสำเร็จ มโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ทำให้คนนั้น ๆ มีอิทธิพลเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น ในการพัฒนาอภิกของนักศึกษา นักการศึกษาต้องคำนึงถึง

7.2.3.1 การสร้างสรรคบรรยากาศภายในสถาบันฝึกหัดครู ในชั้นเรียนและในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักศึกษาได้ค้นพบตัวเขาเองในฐานะเป็นคนและในฐานะเขาเป็นครูที่เหมาะสม

7.2.3.2 การจัดเตรียมประสบการณ์ที่จะช่วยให้นักศึกษามองเห็นตัวเองในฐานะเป็นคนที่มีประสิทธิภาพ

7.2.3.3 การช่วยเหลืออย่างกระตือรือร้นในการค้นพบความหมายส่วนบุคคลของนักศึกษาในฐานะทั้งที่เขาเป็นคนและในฐานะเขาเป็นครูคนหนึ่ง

7.3 โปรแกรมการแนะแนวนักศึกษา (The Student Counseling Program)
โปรแกรมฝึกหัดครูแบบมนุษยนิยมมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีโปรแกรมที่จะติดต่อกับสัมพันธ์กับนักศึกษาตลอดเวลาที่เขาศึกษาอยู่ในสถาบัน หากเราต้องการให้นักศึกษามีความรับผิดชอบมากขึ้นสำหรับการเรียนรู้ของเขาและหากว่าโปรแกรมการเรียนรู้จำเป็นต้องปรับปรุงอยู่เสมอแล้ว ก็จะต้องจัดให้มีโปรแกรมการแนะแนวนักศึกษาขึ้น หากเป็นไปได้ คณาจารย์ในสถาบันทุกคนควรสามารถทำหน้าที่เป็นนักแนะแนวได้ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวอาจารย์ให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ให้มีขอบข่ายงานมากขึ้น ให้มีสมรรถภาพในการแนะแนว ถ้าเราไม่สามารถใช้ประโยชน์จากอาจารย์ทุกคนได้ การแก้ปัญหาอาจทำได้โดยฝึกอบรมอาจารย์ที่ยินดีรับ เป็นที่ปรึกษาแนะแนวให้กับนักศึกษา

เนื่องจากการเป็นครูต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนบุคคลของครูกว่า คือเป็นการสืบเสาะและค้นพบความหมายส่วนบุคคลเกี่ยวกับการสอน โปรแกรมแนะแนว นักศึกษาต้องให้ความสนใจและการเน้นการแนะแนวส่วนบุคคลอย่างเข้มข้นมากกว่าเป็นการแนะแนวเดิม ๆ ที่จึกกันอยู่ นักศึกษาที่สามารถใช้ตัวเองให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลจะกลายเป็นคนที่มีความพร้อม มีความสมบูรณ์และมีอิสระจากปัญหาต่างๆ ทางจิตวิทยาเป็นอย่างดี อาชีพครูเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องมีความเพียงพอ มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมสำหรับการเป็นครู

8. เป้าประสงค์ของครู (The Teacher's Purposes)

8.1 เป้าประสงค์ของครูที่มีประสิทธิภาพ (The Purposes of Effective Teachers) ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ครูที่ดีคือครูที่เรียนรู้ถึงวิธีการใช้อัตถของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและก็เกิดประสิทธิผล แต่อย่างไรก็ตามครูจะเป็นเช่นนั้นได้ก็เพียงใดขึ้นอยู่กับระบบความเชื่อของครูเป็นสำคัญ สิ่งที่ทำให้ "นักวิชาชีพ" ต่างจาก "ไม่ใช่ นักวิชาชีพ" ก็คือ สิ่งที่ได้จากการฝึกฝนอบรม ความรู้ และสาขาวิชาการต่าง ๆ และประสบการณ์ ครูที่ดีว่าเป็นนักวิชาชีพต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องทำในสิ่งที่ดีและมีเหตุผล ครูจะกระทำสิ่งใดสิ่งนั้นต้องมีทิศทางและการกระทำก็ต้องมีทิศทาง มีเป้าหมาย และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

เป้าประสงค์ของครูเกิดขึ้นอย่างมีทิศทาง คือเกิดจากระบบความเชื่อของครู ความเชื่อของครูที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นแนวในการกำหนดพฤติกรรมของครูกว่าความเชื่อค่านต่าง ๆ ของครู อาทิเช่น 1) ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของคน 2) ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของสังคม 3) ความเชื่อเกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา 4) ความเชื่อเกี่ยวกับเป้าหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวครู เช่น โรงเรียน เนื้อหา และชั้นเรียน และ 5) ความเชื่อของครูเอง

ครูที่มีประสิทธิผลต้องมีความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่กล่าว และต้องเป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นความเชื่อที่มาจาก การมองสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นในทางบวกและในทางที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็มองด้วยว่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นทางมีจุดค้อย จุดบกพร่องในตัวเอง และจะนำเอาจุดบกพร่องมา ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้อย่างไร

8.2 เป้าประสงค์ของครูที่มีประสิทธิผลจากการวิจัย (Some

Research-Based Purposes of Effective Teachers) มีผลการวิจัย

จำนวนหนึ่งได้กล่าวถึง เป้าประสงค์ของครูที่มีประสิทธิผล เช่น การวิจัยของ กูดคิง (Gooding 1964) พบว่าเป้าประสงค์ของครูที่มีประสิทธิผลเป็นดังนี้

8.2.1 ครูที่รับรู้ เป้าประสงค์การสอนในฐานะ เป็นการ ให้อิสระมากกว่าเป็นการควบคุมนักเรียน นั่นคือครูรับรู้เป้าประสงค์ของงาน การ ช่วยเหลือนักเรียนว่าการให้อิสระ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจมากกว่า การควบคุมนักเรียน

8.2.2 ครูที่ตีความแนวโน้มค่านึงถึงประเด็นที่กว้างขวาง มากกว่าประเด็นที่แคบหรือเล็กน้อย กล่าวคือมองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในมิติ ที่กว้างขวางมากกว่ามิติที่แคบ มองเห็นว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

8.2.3 ครูที่ตีความแนวโน้มที่จะเปิดเผยตัวเองมากกว่าปิดบัง ตัวเอง กล่าวคือยินดีที่จะเปิดเผยตัวเองออกมาและปฏิบัติคือความรู้สึก ศักยภาพของตัวเองตามความเป็นจริง มองเห็นความสำคัญของตัวเองที่จะเปิดเผย ออกไปมากกว่าปิดบังซ่อนเร้นตัวเองไว้ ครูที่ตีความและพร้อมที่จะเป็นตัวของตัวเอง

8.2.4 ครูที่ตีความแนวโน้มปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่าจะ แยกแยกตัวเองออกไป กล่าวคือมองเห็นวาทะของตัวของตัวเองก็คือการอุทิศตน

เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เติมใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน

8.2.5 ครูที่คิดจะมองล่วงหน้าไปยังอนาคตมากกว่าความมองเพียงการบรรลุจุดมุ่งหมายเท่านั้น กล่าวคือมองเห็นวาทะที่เหมาะสมของคนก็คือ การช่วยเหลือ ส่งเสริมในกระบวนการสืบเสาะและการค้นพบ

8.3 ข้อจำกัดของรายวิชาแบบทางการในการค้นพบเป้าหมายประสงค์

(Some Limits of Formal Courses for Discovering Purposes)

โปรแกรมฝึกหัดครูโดยทั่วไปจะให้ความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายประสงค์ต่าง ๆ และกับบรรจุไว้ในรายวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมาย เช่น ในรายวิชาปรัชญาการศึกษา การศึกษากับสังคม ศึกษานานทางสังคมการศึกษา เป็นต้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่รายวิชาเหล่านั้นไม่ได้บรรจุจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากนัก กล่าวคือไม่ได้ช่วยให้นักศึกษาได้ค้นพบเป้าหมายประสงค์ เนื่องจากนักศึกษาต้องศึกษาเป้าหมายประสงค์ของคนอื่นมากเกินไปจนไม่มีเวลาสำรวจตรวจสอบเป้าหมายประสงค์ของตนเอง ประกอบกับมีองค์ประกอบต่างๆ เข้ามามีเกี่ยวข้องกับตัวคือ

8.3.1 ความพยายามที่จะ "ให้" เป้าประสงค์แก่นักศึกษารายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโปรแกรมฝึกหัดครูได้มีการจัดเรียงไว้อย่างเป็นระบบตามลักษณะโครงสร้างของวิชา การจัดเรียงเนื้อหาวิชาเช่นนี้จะมีความในแง่ของการเรียนรู้เนื้อหา แต่สำหรับการเรียนรู้ที่แท้จริงแล้วของจัดเรียงให้ทางออกไปนั้นคือจะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ก่อน หากว่าเมื่อใดที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในเชิงประสบการณ์แล้วจะทำให้เขาค้นพบความหมายจากเนื้อหาเหล่านั้นผู้นั้นก็จะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับเขา การจัดเนื้อหาโดยยึดโครงสร้างของวิชาแต่อย่างใดก็ไม่ใช่เครื่องประกันว่าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ การจัดเนื้อหาของเขาเรื่องของผู้เรียนเข้าไปพิจารณาค้นพบ กล่าวคือให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ได้มีโอกาสค้นพบความหมายจากเนื้อหาและประสบการณ์ที่จัดด้วยตัวของเขาเอง

8.3.2 ความล่อใจทางภาษา ความคิดรวบยอดและ
หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในปรัชญา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาคือความคิดรวบยอด
ที่สรุปย่อมาจากประสบการณ์ของมนุษย์และนำมาจัดเรียงเสียใหม่พร้อมที่จะนำไปใช้
ในอนาคต ความพยายามที่จะสอนหรือถ่ายทอดความคิดรวบยอดต่างๆ เหล่านี้ปรากฏ
ว่าเน้นที่ตัวภาษาล้วน ๆ หรือบางครั้งอาจมากเกินไปด้วยซ้ำ ซึ่งแทนที่จะเน้นที่การ
พิจารณาปรัชญาของแต่ละคน การเรียนรู้ในทำนองนี้เป็นการเรียนรู้ปรัชญา ความคิด
ของคนอื่นที่มีอยู่แล้วมากมาย สิ่งที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ก็คือ เช่นนี้ก็คือการ
จดจำความคิด ภาษา ความคิดรวบยอด หลักการไป แต่ละสาขาวิชาก็พยายามจะ
คิดค้นคำศัพท์ ภาษาของตัวเองออกมาใหม่ลักษณะเฉพาะจนกลายเป็นภาษาในวงแคบ
ของตนไป การเรียนรู้ที่มีประโยชน์ก็คือการเรียนรู้วิชาการสาขานั้น ๆ โดยใช้ภาษา
และความคิดของผู้เรียนเอง ภาษาที่มาจากประสบการณ์และความคิดของผู้เรียน
การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาในรูปของประสบการณ์
ความคิดและทัศนะของผู้เรียน

8.3.3 การจัดเนื้อหาของรายวิชา เนื้อหาวิชาที่จัดอยู่
รายวิชาจัดเพื่อสนองความพอใจของผู้สอนมากกว่าสนองความต้องการของผู้เรียน
วิชาทางการศึกษาส่วนมากจึงพบเสมอวาคือ "การเตรียมคำขอบของปัญหาที่ยังไม่
ได้เกิดขึ้นให้กับนักศึกษาได้เรียนรู้" การจัดเนื้อหาเช่นนี้อาจจะเหมาะกับวิชาทาง
ศิลปศาสตร์ แต่สำหรับศึกษาศาสตร์คงจัดวางออกไป

เป้าประสงค์ทางสังคมและทางปรัชญาของการศึกษามีอาจเกิดขึ้นได้จาก
เนื้อหาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบอย่างเดียวกัน แต่เกิดจากปัญหาที่นักศึกษาได้ค้นพบ
ในชั้นเรียนด้วย ซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวพันการศึกษาของ
เขาเช่นกัน

9. การจัดโปรแกรมฝึกหัดครู (Organizing the Professional Aspects of a Teacher Preparation Program)

9.1 มิติทางวิชาชีพของโปรแกรมฝึกหัดครู: ความไม่พอเพียงของการจัดที่เน้นเนื้อหาวิชา หลักสูตรของสถาบันผลิตครูส่วนใหญ่ เน้นเนื้อหาและจัดเรียงเนื้อหาวิชาให้นักศึกษาได้เรียนไปตามลำดับชั้น รายวิชาต่าง ๆ จะจัดเรียงไว้เป็นระบบและกำหนดเป็นข้อบังคับไว้ว่าต้องเรียนวิชาใดก่อนหลัง การจัดเรียงเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการจัดของภาควิชาศึกษาศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ในวิทยาลัยศิลปศาสตร์ การฝึกฝนผู้เรียนก็โน้มไปทางด้านวิชาการเป็นส่วนมาก

การฝึกฝนทางวิชาชีพไม่ใช่การเรียนรู้เนื้อหาวิชาโดยโดด ๆ แต่เป็นการประยุกต์เอาหลาย ๆ วิชามาผสมผสานกัน การศึกษาในด้านศึกษาศาสตร์ต่างไปจากการศึกษาด้านศิลปศาสตร์ เราไม่ควรเรียนแค่เพียง "ความรู้เกี่ยวกับ..." พัฒนาการเด็ก วิธีสอน หลักสูตร เท่านั้น เราต้องช่วยให้นักศึกษาได้บูรณาการความรู้ เข้ากับการพัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาและเกี่ยวกับเด็ก บูรณาการเข้ากับปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา เข้ากับประสบการณ์ของนักศึกษา

สถาบันฝึกหัดครูควรจัดเนื้อหาวิชาและการเรียนรู้โดยเน้นความต้องการของนักศึกษามากกว่าเน้นที่ตัวเนื้อหา ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักศึกษามีความรู้สึกต้องการเรียนรู้ เรื่องของวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ เขาจะเรียนรู้ได้เร็วขึ้นหากว่าเรามีสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เตรียมไว้ให้เขาพร้อม และเช่นกันนักศึกษาที่จะมีโอกาสได้ทดสอบตรวจสอบความคิดของเขาครั้งแล้วครั้งเล่าได้ที่จะทำให้เขาสามารถพัฒนาความเข้าใจได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ภูมิพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญก็คือ คนจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อเขาต้องการจะเรียน โปรแกรมฝึกหัดครูต้องจัดเรียงลำดับเนื้อหาวิชาในลักษณะที่นักศึกษาสามารถสืบเสาะหาข้อมูลได้เมื่อเขาต้องการและสืบเสาะได้หลาย ๆ ครั้งตามที่ต้องการ

9.2 ความจำเป็นสำหรับความยืดหยุ่น (The Need for Flexibility) โปรแกรมฝึกหัดครูที่มีประสิทธิภาพจะต้อง

9.2.1 ปล่อยให้ให้นักศึกษาได้พัฒนาไปตามความสามารถของเขา

9.2.2 จัดเตรียมเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่สนองหรือสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

9.2.3 จัดเตรียมประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้นมากกว่าประสบการณ์ที่จัดไว้เป็นขั้นตอนมาก่อนแล้ว

9.2.4 ให้นักศึกษาได้รับผิดชอบด้วยตัวเขาเองมากขึ้น

9.3 ฐานสมมติฐานฐานของการฝึกหัดครูแบบมนุษยนิยม (Basic Assumptions Concerning Humanistic Teacher Education)

9.3.1 คนจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่เขาเลือกจากตัวเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

9.3.2 การเรียนรู้มีอยู่ 2 ชนิด

9.3.2.1 การเรียนรู้ข้อมูลหรือการเรียนรู้สิ่งใหม่

9.3.2.2 การค้นพบความหมายส่วนบุคคลจากข้อมูล

หรือสิ่งใหม่นั้น

9.3.3 บุคคลจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดจำนวนน้อยได้ดีกว่าการเรียนรู้ความคิดรวบยอดจำนวนมาก

9.3.4 การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากว่าให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเขา

9.3.5 บุคคลจะเรียนได้งายและเร็วขึ้นหากว่าเขาไม่มีความกังวลใจและกลัวที่จะลองผิดลองถูก บุคคลจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้โดยที่เขาไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการทำผิดพลาดใด

9.3.7 ความเป็นปรนัยมีคุณค่าสำหรับการวิจัยเป็นอย่างมาก
แต่ไม่มีคุณค่ามากนักสำหรับอาชีพการสอน

9.3.8 ครูจะสอนตามแนวทางที่เขาถูกสอนมา ไม่ใช่สอน
ตามที่ได้เรียนมา ถ้าเราต้องการครูที่มีประสิทธิภาพ มีมิตรไมตรีและมีความสามารถ
ที่จะสัมพันธ์กับนักเรียนได้ดี เราก็ต้องปฏิบัติเช่นนั้นกับนักศึกษาด้วย

9.3.9 แรกกคคันต่าง ๆ ที่มีคือนักศึกษาสามารถทำให้
นักศึกษามีพฤติกรรมในทางลบได้ เช่น การโกง การหลีกหนี ที่นกลัว วิตกกังวลและ
อาการป่วยทางจิต นักศึกษามีแนวโน้มจะมีคบบังตัวเองทางด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น
หากว่าเขามีแรกกคคัน

9.4 ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (Theory Into Practice)

9.4.1 ประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experiences)

การฝึกหัดครูแนวเดิมจะให้ให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ภาคสนามอย่างเข้มข้นประมาณ
ครึ่งหนึ่งหรือหนึ่งภาคเรียนในรูปแบบการฝึกสอน ซึ่งมักจัดหลังจากที่นักศึกษาได้เรียนวิชา
ต่าง ๆ มาจนเกือบหมดแล้ว การจัดใหม่ประสบการณ์เช่นนี้ไม่เป็นลักษณะบูรณาการ
ประสบการณ์เข้ากับทฤษฎี โปรแกรมฝึกหัดครูแบบใหม่จะจัดประสบการณ์ภาคสนาม
ไว้ให้นักศึกษาอย่างค่อนเนื่อง จัดให้บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมฝึกหัดครู
จัดจากจุดเล็กน้อย แล้วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเต็มเวลาดังนี้

9.4.1.1 มอบหมายให้ศึกษาคูแผลเด็ก 1 คน

ที่ไม่ใช่เด็กในระบบโรงเรียน

9.4.1.2 เยี่ยมชมโรงเรียนทดลองเพื่อสังเกต

เด็กในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ

9.4.1.3 เป็นผู้ช่วยครู

9.4.1.4 เป็นผู้ช่วยสอน

9.4.1.5 เป็นผู้ร่วมงานกับครู

9.4.1.6 เป็นครูผู้สอน

9.4.2 กิจกรรมคานสาระทางวิชาชีพ ประสบการณ์ประเภทนี้เป็นประสบการณ์ที่ให้นักศึกษาได้ใช้ในห้องวิทยากรต่าง ๆ ในชุมชน ให้นักศึกษาได้รับแนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ที่สำคัญสำหรับอาชีพ การจัดกิจกรรมคานสาระของวิชาชีพจะเป็นเรื่องของการให้ข้อเสนอแนะ ที่จะกระตุ้นความคิด ความรู้ พิจารณาถึงความขัดแย้ง มีโอกาสเผชิญกับปัญหาทางวิชาชีพ การสาธิต การสอน การให้นักศึกษาได้เห็น ใฝ่หัดบุคคลต่าง ๆ ที่มีความคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา

ประสบการณ์คานสาระอาจเป็นกิจกรรมประเภทบังคับให้นักศึกษาทุกคนเข้า บางกิจกรรมอาจเป็นกิจกรรมเลือก หรือบางกิจกรรมอาจเป็นกิจกรรมริเริ่มจากนักศึกษาเองก็ได้

9.4.3 ประสบการณ์การสัมมนา (Seminar Experiences)

กิจกรรมหรือประสบการณ์สัมมนามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาได้ค้นพบความหมายส่วนบุคคลจากการสัมมนา นักศึกษาที่เข้าในสถาบันฝึกหัดครูจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 30 คน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มจำนวน 1 คน ซึ่งจะคอยช่วยเหลือนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาอยู่ในสถาบัน ในจำนวน 30 คนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยทุกภาคเรียนเรียกว่ากลุ่มอภิปราย กลุ่มอภิปรายจะพบกันทุกสัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมงเพื่อสัมมนากัน การอภิปรายหรือสัมมนาจะเน้นการสืบค้นประสบการณ์ภาคสนามที่นักศึกษาได้รับมาว่ามีประโยชน์ มีคุณค่าต่อการเป็นครูเพียงใด กิจกรรมในกลุ่มอภิปรายจะมีหลายประการ เช่น อภิปรายถึงประสบการณ์ภาคสนาม ค่านิยม การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การวางแผนการเรียนของตน การพบปะเสวนากับนักศึกษาในกลุ่ม

อาจารย์ประจำกลุ่มสัมมนาจะคอยติดตามนักศึกษาตลอดเวลา คอยให้

กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ บันทึกรความก้าวหน้าและประเมินผลนักศึกษา การที่
 อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาได้มีโอกาสปะทะสังสรรค์กันอย่างฉันทมิตร เป็นระยะ
 เวลานานย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความคุ้นเคย ไว้วางใจและกล้าที่จะปรึกษาหารือ
 แสดงความในใจหรืออื่น ๆ กับอาจารย์ที่ปรึกษา

การพบปะของกลุ่มสัมมนาอาจเป็นสถานที่ภายในสถานฝึกหัดครู บ้าน
 ของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่พักของนักศึกษา ห้องว่าง สนามหญ้า หรืออื่น ๆ ความที่
 เหมาะสม ทางที่ดีควรมีห้องสำหรับสัมมนาโดยเฉพาะ การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ
 จะช่วยให้นักศึกษารู้สึกเป็นกันเองมากกว่า เช่น อาจให้มีการสังสรรค์ไปค้าย มี
 การเล่นเกม รับประทานอาหารหรือของว่าง คุุโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรืออื่น ๆ

9.5 การประเมินผล การประเมินผลโปรแกรมฝึกหัดครูมีอยู่
 2 ประการที่สำคัญ

9.5.1 การประเมินผลนักศึกษา ในการประเมินผล
 นักศึกษาควรมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนใน
 โรงเรียน กลุ่มสัมมนา อาจารย์ที่ปรึกษา การประเมินผลกระทำดังนี้

9.5.1.1 อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มสัมมนาจะบันทึก
 ข้อมูลของนักศึกษาแต่ละคนไว้อย่างละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนดขึ้น

9.5.1.2 นักศึกษาเมื่อได้ทำตามโครงการหรือ
 เข้าร่วมกิจกรรมทางสาระวิชาชีพแล้วจะได้รับบัตรจากอาจารย์ที่เกี่ยวข้องมาเก็บไว้
 ถ้าทำโครงการหรือเข้าร่วมกิจกรรมยังไม่เป็นที่พอใจจะไม่ได้บัตรจากอาจารย์ที่
 เกี่ยวข้อง บัตรนี้อาจารย์ที่ปรึกษาจะรวบรวมไว้ในแฟ้มของนักศึกษาแต่ละคน

9.5.1.3 นักศึกษาคนใดที่ผ่านกิจกรรมสาขาใด
 สาขาหนึ่งที่ตนเองได้วางโครงการไว้แล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาจะลงบันทึกในแฟ้มว่า
 "เรียบร้อย" หรือ "เสร็จแล้ว"

9.5.1.4 ครูที่ทำงานร่วมกับนักศึกษาจะส่งใบประเมินผลมายังอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเก็บไว้ ในประเมินผลนี้ต้องมาเก็บไว้ทุกภาคเรียน

9.5.1.5 ประมาณเวลา 3 ใน 4 ของโปรแกรม จะมีการ "ประชุมทบทวนครั้งแรก" โดยมีบุคคลต่อไปนี้เข้าร่วมคือ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์จากประสบการณ์คานสาระของวิชาชีพ อาจารย์ 2 กลุ่มนี้จะพิจารณาประสบการณ์ของนักศึกษาที่ผ่านมาและแนะนำให้นักศึกษาวางแผนประสบการณ์ของระยะที่เหลือของโปรแกรม

9.5.1.6 ในแต่ละภาคเรียนนักศึกษาจะต้องส่ง "ใบสัญญาประจำภาคเรียน" ให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาว่าจะเรียน จะประกอบกิจกรรมใดบ้าง เมื่อถึงตอนปลายภาคเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาจะประเมินผล

9.5.1.7 เมื่อสิ้นสุดโปรแกรมนักศึกษาจะเข้า "ประชุมทบทวนครั้งสุดท้าย" ซึ่งคล้ายกับการประชุมทบทวนครั้งแรก คราวนี้นักศึกษาจะถูกถามถึงความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับอาชีพครู เกี่ยวกับตนเองในฐานะเป็นครู เกี่ยวกับโปรแกรมที่ผ่านมา และเกี่ยวกับแผนการในอนาคต อาจารย์ที่ปรึกษาจะเขียนสรุปงานและกิจกรรมของนักศึกษาแต่ละคนโดยละเอียด (ที่ส่งมาจากอาจารย์คานสาระทางวิชาชีพ) และสรุปกิจกรรมที่อาจารย์ที่ปรึกษาเก็บรวบรวมประเมินผลไว้ จากนั้นจึงส่งใบสรุปไปยังแผนกทะเบียนและวัดผลต่อไป

9.5.2 การประเมินผลอาจารย์และโปรแกรมฝึกหัดครู
การประเมินผลชนิดนี้นักศึกษาทุกคนเป็นผู้ประเมินผล การประเมินจะประเมินผลในคาน

9.5.2.1 อาจารย์ทุกคนในกิจกรรมคานสาระทางวิชาชีพ ปีละ 1 ครั้งตามแบบฟอร์มที่สถาบันกำหนด

9.5.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาปีละ 3 ครั้ง ตาม
แบบฟอร์มที่สถาบันกำหนด

9.5.2.3 โปรแกรมฝึกหัดครูที่นักศึกษาเกี่ยวข้อง
คือ โปรแกรมของนักศึกษาเอง โปรแกรมของสถาบัน โดยประเมินผลปีละ 3 ครั้ง

การวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนาม

1. การออกแบบประสบการณ์ภาคสนาม

การฝึกอบรมคนเพื่อใหม่ความสามารถทางวิชาชีพนั้นสิ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ ประสบการณ์ทางวิชาชีพที่จะต้องนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทดลอง หรือฝึกปฏิบัติ ก่อนที่โปรแกรมฝึกหัดครูใด ๆ จะนำเอาประสบการณ์ทางวิชาชีพมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมจะต้องทำการศึกษาดังความเป็นไปได้และแนวทางในการจัดให้ละเอียดเสียก่อน การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อฝึกฝนอาชีพและความชำนาญเฉพาะสาขาเพื่อ ไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ต้องบันทึกภาคสนามควรกระทำคือ การศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการนำเอาแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา แมสเด็น (Masden 1978) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ของการนำเอาแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ในการจัดการอุดมศึกษาผลการวิจัยพบว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถนำเอาแหล่งวิทยาการชุมชนมาใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ในรูปของประสบการณ์ภาคสนาม กล่าวคือสามารถนำมาใช้ได้ทุกสาขาที่เปิดสอน และก่อนจะนำมาใช้ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรทำการทดลองภาคสนามอย่างเต็มที่เสียก่อน (fully field tested) ข้อเสนอ ประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเสนอแนะก็คือ การจะนำเอาประสบการณ์ภาคสนามมาใช้ต้องทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนให้ละเอียด

จากงานวิจัยชิ้นนี้ข้อค้นพบที่สำคัญก็คือ ประสบการณ์ภาคสนามสามารถนำมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาได้ทุกหลักสูตรและทุกสาขา การฝึกหัดครูเป็นภารกิจหนึ่ง

ของการอุดมศึกษาแนวใหม่ของการผลิตครูนั้นนักการศึกษาจำนวนมากต่างเสนอแนะให้นำเอาประสบการณ์ภาคสนามมาใช้ เช่น ข้อเสนอของ มอร์ริส (Morris 1983) ซิลเวอร์เนอและคอสเทลโล (Silvernail, and Costello 1983) ฮาซาร์ดและคนอื่นๆ (Hazard, and others 1967) การออกแบบโปรแกรมฝึกหัดครูที่เน้นประสบการณ์ภาคสนามมีงานวิจัยที่สำคัญอยู่ 3 ชิ้น คืองานวิจัยของ ทาร์ซาบัน (Tarzaban 1975) รอย (Roy 1980) และของมุลเลอร์ (Mueller 1980) ทาร์ซาบันได้เสนอรูปแบบฝึกหัดครูคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาที่เน้นสมรรถภาพและประสบการณ์ (competency-field-based) ตามรูปแบบของทาร์ซาบันนี้แบ่งผลวิจัย ออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกการออกแบบโปรแกรม โปรแกรมได้ระบุสมรรถภาพที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา และได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของสมรรถภาพ พร้อมกับโปรแกรมจะระบุวิธีการทาง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อให้บรรลุสมรรถภาพที่กำหนดขึ้น ระยะที่สอง การพัฒนากรอบงาน (framework) ที่จะใช้ ในขั้นนี้จะระบุจุดมุ่งหมายของโปรแกรม ที่ความออกมาเป็นจุดมุ่งหมายการสอนคณิตศาสตร์โดยชัดเจน จุดมุ่งหมายรวมของโปรแกรมมีอยู่ 6 ข้อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับสมรรถภาพที่นักศึกษาต้องแสดงออกภายในชั้นเรียน และกลุ่มที่สองเกี่ยวกับสมรรถภาพที่นักศึกษาต้องแสดงออกในการปฏิบัติงานจริง รอยได้วิจัยถึงการนำประสบการณ์เกี่ยวกับการ เตรียมสอนไปบรรจุในหลักสูตรฝึกหัดครูสาขาธุรกิจศึกษาของรัฐเคนทักกี ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ภาคสนามที่นักศึกษาควรได้รับก่อนการฝึกสอนก็คือ

1. การวางแผนและการเตรียม
 - 1.1 ป้ายนิเทศ
 - 1.2 แผนการสอนระยะยาว
 - 1.3 หน่วยการเรียนหรือบทเรียน
 - 1.4 แผนการสอนประจำวัน

1.5 แบบทดสอบ

1.6 แผนโปร่งใส

2. การเขียนชั้นเรียนวิชาธุรกิจศึกษา หรือสาขาธุรกิจศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสังเกตนักเรียน ทบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูสอน

3. การใช้กระดานคำและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ

4. การสำรวจสื่อการสอนและการอ่านวารสารทางวิชาชีพ

5. การรวมประเมินผลการสอนของคนจากเทพบันทึกภาพ

6. การเรียนรู้ถึงกฎ ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิของครู

7. การทำงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

งานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยของรอยคืองานวิจัยของมุลเลอร์ มุลเลอร์วิจัยถึงงานเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนามของนักศึกษาวิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ จากงานทั้งหมด 275 งานที่ครูอุตสาหกรรมศิลป์ระดับมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ ผลการวิจัยพบว่ามียู่ 44 งานที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาออกนอกฝึกสอน งานจำนวน 44 งาน แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับชั้นปีที่ 1 เป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัว และปรัชญาทางวิชาชีพให้กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 งานเกี่ยวกับการวางแผนการสอน และชั้นปีที่ 3 งานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2. ผลของประสบการณ์ภาคสนามที่มีต่อนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่ใช่นักศึกษาคู

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงมียู่ 2 ฉบับคืองานวิจัยของ คราวินเกล (Krawinkel 1978) และฮาร์สมัน (Harsman 1978) คราวินเกลวิจัยการเปลี่ยนแปลงสัจการแห่งตน อภิรมโนทัศน์และเจตคติของนักศึกษาศาสตรศาสดรคาชอลิก ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือการวิจัยเชิงทดลอง และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสัจการแห่งตน

อัตมโนทัศน์และเจตคติของนักศึกษา ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษาศาสนศาสตร์คาทอลิกที่เข้าร่วมในโปรแกรมศาสนศาสตร์ศึกษาแบบประสบการณ์ มีสัจจการแห่งตนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน เจตคติในทางบวกคือ "อาชีพ" และคือ "คน" ทั้งแก่เริ่มโปรแกรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และเจตคติในทางลบคือ "การไม่มีความสามารถ" ทั้งแก่เริ่มโปรแกรมไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ผลการวิจัยของควรวินเกล สอดคล้องกับการวิจัยของฮาร์สแมน ฮาร์สแมนวิจัยถึงผลกระทบของประสบการณ์ภาคสนามที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาศิลปศาสตร์และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้ประสบการณ์ภาคสนามแบบฝึกงาน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การเรียนแบบปกติในสถาบัน จากการให้นักศึกษาตอบแบบสำรวจ "วุฒิภาวะทางอาชีพ" พบว่า ประสบการณ์ภาคสนามมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง โดยนักศึกษาในกลุ่มนี้แสดงให้เห็นชัดจากแบบสำรวจว่า มีทัศนคติทางอาชีพเพิ่มขึ้น ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

3. ผลกระทบของประสบการณ์ภาคสนามต่อเจตคติของนักศึกษาศร

ประสบการณ์ภาคสนามมีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาศร เพียงใด เพื่อค้นหาคำตอบคำถามนี้และเพื่อยืนยันข้อเขียนของนักการศึกษาและนักการศึกษาฝึกหัดครูต่าง ๆ ที่ว่าประสบการณ์ภาคสนามมีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาศร ผู้วิจัยได้สืบค้นงานวิจัยเท่าที่จะหาข้อมูลได้ในเมือง ไทยและพบว่า ผลการวิจัยส่วนใหญ่ให้ข้อสรุปสอดคล้องกันว่าประสบการณ์ภาคสนามมีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาไปในทางบวก

คอนราดสัน (Conradson 1973) วิจัยถึงผลกระทบของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นแรกทางการสอนที่มีผลต่อเจตคติและการปฏิบัติของนักศึกษาศร

วิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของนักศึกษาต่อ "การสอน" เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและยังพบว่านักศึกษามีเจตคติต่อ "การสอน" ที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น ฮันซาเกอร์ (Hinsaker 1975) วิจัยเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาในโปรแกรมฝึกหัดครูแบบเน้นประสบการณ์ภาคสนาม 2 โปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อ "การสอน" เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองโปรแกรม แบล็คเวลล์ (Blackwell 1982) วิจัยการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาในโปรแกรมฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยมอลเทวาลโดในระยะก่อนและหลังประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อ "นักเรียน" และต่อ "การสอน" เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากขึ้น มองเห็นความสำคัญของคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการสอนเพิ่มขึ้นและมีเจตคติในทางบวกต่อการเข้าสู่วิชาชีพเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาต่ออาชีพครูที่เป็นไปในทางบวก อีกคือ การวิจัยของ คอกซ์ (Cox, quoted in Smith, 1971: 112) และ เมเซอร์ (Mazer, quoted in Smith 1971: 108) คอกซ์วิจัยเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนวิชา พัฒนาการมนุษย์ กลุ่มสองเรียนวิชา พัฒนาการมนุษย์ และออกไปทำงานร่วมกับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า เจตคติที่ได้จากแบบสำรวจเจตคติต่อวิชาชีพครูของมินเนโซตาทั้ง 2 กลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมเซอร์วิจัยการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษาที่ออกไปทำงานร่วมกับเด็กยากจนพบว่า เจตคติต่อเด็กเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

มีผลการวิจัยบางส่วนวิจัยถึงการเปรียบเทียบโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามหลายแบบที่มีต่อเจตคติของนักศึกษา ฮาร์เพอ (Harple 1977) วิจัยเปรียบเทียบผลกระทบของโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามแบบเดิมกับแบบที่นำมาทดลองใช้ ผลการวิจัยพบว่าทั้งสองโปรแกรมมีผลกระทบต่อเจตคติของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ความไม่แตกต่างกันนี้พบในทุกแบบสำรวจที่นำมาใช้ การวิจัยที่ให้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของฮาร์เพอคือ งานวิจัยของ ครอคเกอร์ (Crooker 1980) ครอคเกอร์วิจัยผลกระทบ

ของประสบการณ์ภาคสนาม 3 แบบที่มีคือ เจตคติ อคติ โนทัศน์ของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของนักศึกษาทั้ง 3 โปรแกรมไม่แตกต่างกัน แต่โปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามที่เป็นแบบโปรแกรมขยายนั้นมีผลทำให้เจตคติของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อค้นพบที่ต่างออกไปจากของ ฮาร์เพิลคือ นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดจะมีเจตคติที่อออาชีสูงสุดด้วย และนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงจะมีเจตคติที่ต่ำกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า

การวิจัยเกี่ยวกับผลของประสบการณ์ภาคสนามที่มีต่อเจตคติของนักศึกษาคานอนที่นำมาพิจารณาอีกคือ ผลของประสบการณ์ภาคสนามต่ออคติและต่อทักษะระหว่างบุคคล (interpersonal relationships) ฮาร์ป (Harp 1974) วิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นกับความวิตกกังวลของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากการมองเห็นการเอาตัวรอด (self-survival) ไปสู่การมีเจตคติที่แน่วแน่เป็นศูนย์กลางในการสอน ซีเชอร์ (Scherer 1979) พบว่านักศึกษาที่ผ่านประสบการณ์ภาคสนามมีอคติโนทัศน์สูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านประสบการณ์ภาคสนาม ผลการวิจัยของซีเชอร์ ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ เบลลี (Baillie 1981) และบางส่วนของ เลวี (Levy 1980) เบลลีวิจัยผลกระทบของโปรแกรมฝึกหัดครูแบบประสบการณ์ที่มีต่อพัฒนาการทางสังคมแห่งคนพบว่า สังคมแห่งคนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ประสบการณ์ภาคสนามของโปรแกรมฝึกหัดครูสามารถทำให้นักศึกษามีพัฒนาการทางสังคมแห่งคนเพิ่มขึ้น ส่วนเลวี วิจัยผลกระทบของโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนามในรายวิชาคือพัฒนาการทางวิชาชีพและทางส่วนบุคคลของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เรียนรายวิชาที่มีประสบการณ์ภาคสนามมีพัฒนาการทางวิชาชีพและทางส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญถึง 15 ข้อในทั้งหมด 25 ข้อคำถามที่นำมาสอบถามนักศึกษา ในขณะที่นักศึกษาที่ไม่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามในรายวิชาเพิ่มขึ้นอย่างมี

นัยสำคัญเพียง 5 ข้อเท่านั้น เลวีได้สรุปในรายงานการวิจัยว่า แหล่งสำคัญที่ทำให้ นักศึกษาสองกลุ่มมีพัฒนาการทางอาชีพและทางส่วนบุคคลแตกต่างกันก็คือ ประสบการณ์ ภาคสนามที่ได้รับจากรายวิชา

การวิจัยเกี่ยวกับทักษะระหว่างบุคคล ออสติน-มาร์ติน, บูลและมอลรีน (Austin-Martin, Bull and Molrine 1981) วิจัยพบว่า ประสบการณ์ภาคสนาม ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน ได้มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านประสบการณ์ภาคสนาม

อย่างไรก็ตามมีผลการวิจัยจำนวนหนึ่งที่พบว่าประสบการณ์ภาคสนามไม่มี ผลต่อเจตคติของนักศึกษาและในบางกรณีทำให้ศึกษามีเจตคติไปในทางลบด้วย การวิจัยที่พบว่าประสบการณ์ภาคสนามทำให้เจตคติของนักศึกษาเป็นไปในทางลบ คืองานวิจัยของ เวินสตอคและเพคโคโล (Weinstock, and Peccolo 1970) แมททิวส์ (Mathews 1969) จากอบส์ (Jacobs 1968) โรเบอร์ทและ แบล็คเคนชิพ (Robert, and Blackenship 1970) แต่ประสบการณ์ภาคสนาม ที่นำมาวิจัยคือประสบการณ์ฝึกสอนของนักศึกษาเท่านั้น เวินสตอคและเพคโคโล วิจัยพบว่าหลังจากฝึกสอนแล้วนักศึกษายึดถือตัวเองหรือมีลักษณะอันนิยมเพิ่มขึ้น เข้มงวดขึ้นและมีเจตคติในทางลบต่อเด็กและต่อการสอนมากขึ้นกว่าก่อนเริ่มฝึกสอน เช่นเดียวกับการวิจัยของจากอบส์ จากอบส์พบว่าหลังจากฝึกสอนแล้วนักศึกษายึดถือ ตัวเองมากขึ้น การวิจัยของแมททิวส์ก็ให้ผลเช่นกัน กล่าวคือหลังจากฝึกสอนแล้ว นักศึกษาเข้มงวดกับเด็กมากขึ้นและยอมรับความคิดเห็นของเด็กน้อยลงกว่าเริ่มฝึกสอน โรเบอร์ทและแบล็คเคนชิพก็วิจัยพบว่าหลังฝึกสอน นักศึกษามีลักษณะเจ้ากี้เจ้าการ และเจาะระเบียบขึ้น

งานวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนามในรายวิชาที่พบว่า เจตคติของนักศึกษาไม่แตกต่างกันมีเพียง 1 ฉบับที่ผู้วิจัยสืบค้นได้ คืองานวิจัยของ เฮลเมอร์ (Halmer 1975) เฮลเมอร์วิจัยผลกระทบของรายวิชาวิธีสอนระดับประถมศึกษาที่ใช้ประสบการณ์ภาคสนามเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชานี้ กับ สอนโดยใช้การสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติคือ "การสอน" และคือ "นักเรียน" ของกลุ่มการทดลองทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด

3. ผลของประสบการณ์ภาคสนามต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู

การวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูจากการใช้วิธีการเรียนการสอน 2 วิธี คือแบบปกติหรือแบบเคิม กับ แบบพิน้ำเอาประสบการณ์ภาคสนามเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น มีไม่มากนักและผลการวิจัยเท่าที่ค้นคว้าได้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนการสอน 2 แบบ โดยสรุปรวมแล้วไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีผลการวิจัยบางฉบับที่พบว่าวิธีสอนที่ใช้ประสบการณ์ภาคสนามเข้าไปเกี่ยวข้องมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการบ้าง เอลลิส (Ellis 1973) วิจัยผลกระทบของรายวิชาวิธีสอนที่ใช้ประสบการณ์ภาคสนามต่อผลสัมฤทธิ์ทางสมรรถภาพด้านความรู้ของผู้เรียน รายวิชาพิน้ำเอาวิจัยคือรายวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ แต่ละวิชาผู้วิจัยแบ่งนักศึกษาเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองให้เรียนโดยมีประสบการณ์ภาคสนามเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก กลุ่มควบคุมให้เรียนแบบปกติที่เรียนอยู่ในชั้นเรียน เนื้อหาวิชาของทั้งสองกลุ่มเหมือนกัน แต่ต่างกันเพียงวิธีสอนที่อาจารย์ใช้สอนเท่านั้น หลังจากเรียนรายวิชาวิธีสอนเป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของรายวิชานั้น ผลการวิจัยพบว่า รายวิชาวิธีสอนที่สอนโดยใช้การเรียนการสอนต่างกันไม่ได้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่างกันแต่อย่างใด

มอร์เทิน (Morten 1975) ได้วิจัยบทเรียนโมดูลวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา
ของโปรแกรมฝึกหัดครูแบบประสบการณ์ภาคสนาม รายวิชาที่มอร์เทินนำมาทดลอง
คือวิชา คณิต 350 ซึ่งเป็นวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญา
ตรี ผู้วิจัยจัดกลุ่มการวิจัยเป็น 3 กลุ่ม 2 กลุ่มแรกเป็นกลุ่มทดลอง โดยให้เรียนจาก
บทเรียนโมดูล ในสองกลุ่มนี้ 1 กลุ่มเรียนในภาคสนาม ส่วนอีก 1 กลุ่มเรียนใน
ชั้นเรียนปกติ ทั้งสองกลุ่มจะมีการทดสอบก่อนและหลังสิ้นสุดการเรียน กลุ่มควบคุม
เป็นกลุ่มที่เรียนวิชาวิธีสอนด้วยการเรียนในห้องเรียนปกติโดยไม่ใช้บทเรียนโมดูล
ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนโมดูลทั้งสองกลุ่มมีผลการเรียน
ไม่แตกต่างกัน 2) นักศึกษาที่เรียนจากบทเรียนโมดูลทั้งสองกลุ่มมีคะแนนทดสอบ
หลังการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 3) นักศึกษาที่เรียนในชั้นเรียนปกติโดยไม่ใช้
บทเรียนโมดูลมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนจากบทเรียน
โมดูลในชั้นเรียนปกติ 4) นักศึกษาที่เรียนในชั้นเรียนปกติโดยวิธีการเรียนการสอน
แบบเดิมได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉพาะส่วนการเขียนน้อยกว่านักศึกษา
ที่เรียนจากบทเรียนโมดูลในชั้นเรียนปกติ

เคนตัน (Denton 1982) วิจัยอิทธิพลของประสบการณ์ภาคสนาม
เบื้องต้นต่อการเรียนวิชาที่เรียนภายหลังประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น ผล
การวิจัยพบว่า ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นมีอิทธิพลต่อการเรียนวิชาอื่นที่เรียน
ต่อมาภายหลัง มากกว่าจะมีอิทธิพลต่อผลการเรียนวิชาที่ใช้ประสบการณ์ภาคสนาม

5. ผลของประสบการณ์ภาคสนามต่อการฝึกสอนของนักศึกษา

มีการวิจัยเกี่ยวกับผลของประสบการณ์ภาคสนามต่อการฝึกสอน
ของนักศึกษายุ 3 ฉบับที่น่าสนใจคือ การวิจัยของ ฟอเลย์ (Foley 1978)
ออลเซ็น (Olsen 1981) และคาลฟี (Calfiee 1983) ฟอเลย์วิจัยถึงผลของ

ประสบการณ์ภาคสนามที่มีก่อนนักศึกษาฝึกสอน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยเป็นนักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามก่อนการฝึกสอน กับนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามมาก่อน ผลการวิจัยจากการให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับงานของครูที่แยกเป็น 9 ด้านคือ งานประจำวัน งานวางแผนการสอน ทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การสอน หลักสูตร การควบคุมชั้น การประเมินผลและความมั่งคั่งทางวิชาชีพ พบว่านักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามมีความมั่นใจในการฝึกสอนสูงและสูงมากทุกด้าน และในทุกด้านนั้นมีเพียง 9 ข้อที่ไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่ไม่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามมาก่อน นักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามมาก่อนมองเห็นคุณค่าของภารกิจของครูสูงและสูงมากในทุกด้าน ผลการวิจัยนี้พอเลยได้สรุปว่า ประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับประสบการณ์ภาคสนามมาก่อนและช่วยให้นักศึกษามองเห็นคุณค่าและภารกิจของครูทางด้านการสอนมากขึ้น กระทบถึงบทบาทและความรับผิดชอบของครูมากขึ้น คาดหวังเกี่ยวกับสภาพในชั้นเรียนในทางที่เป็นจริงมากกว่าและมีความเข้าใจต่อปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้กว้างขวางกว่า

ออนไลน์วิจัยความสัมพันธ์ของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น อาจารย์ที่เลี้ยง โปรแกรมของมหาวิทยาลัย และเนื้อหาวิชา กับ การใช้พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาระหว่างฝึกสอน พฤติกรรมการสอนที่นำมาวิจัยมีจำนวน 15 พฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย 4 แห่ง จำนวน 88 คน อาจารย์ที่เลี้ยงนักศึกษาอีก 88 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับการอุทิศตัว (commitment) ของอาจารย์ที่เลี้ยงต่อพฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมกับการใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมของนักศึกษา

2) ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นแรกกับการใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอน 3) ตัวแปรทำนาย (predictor variable) ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมคือ ความตั้งใจของนักศึกษาฝึกสอนที่จะใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมนั้น 4) ตัวแปรทำนายที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรมคือ การสังเกตและการปฏิบัติจากประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้น และ 5) โปรแกรมของมหาวิทยาลัยจำนวน 4 โปรแกรมที่นำมาวิจัยนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้พฤติกรรมการสอน 15 พฤติกรรม

การที่วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นกับการปฏิบัติในระหว่างฝึกสอน ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นกับการปฏิบัติในระหว่างฝึกสอน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยกล่าวว่า ในจำนวนทักษะการสอน 12 ทักษะที่นำมาวิจัย มีอยู่ 5 ทักษะที่พบว่ามีสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับจำนวนชั่วโมงของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นที่นักศึกษาได้รับก่อนการฝึกสอน กล่าวคือจำนวนชั่วโมงของประสบการณ์ภาคสนามเบื้องต้นที่เพิ่มขึ้นจะสัมพันธ์กับ 1) ความคงเส้นคงวาและการควบคุมตนเองได้ 2) การสื่อสารได้อย่างชัดเจน 3) การแต่งกายเหมาะสม 4) การใช้เวลาของชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การให้แรงเสริมสำหรับพฤติกรรมที่ดีได้อย่างเหมาะสมและคงเส้นคงวา